

Využívání sociálních sítí adolescenty v době pandemie Covid-19

Alena Jurigová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav marketingových komunikací

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Alena Jurigová**
Osobní číslo: **K19456**
Studijní program: **B7202 Mediální a komunikační studia**
Studijní obor: **Marketingové komunikace**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Využívání sociálních sítí adolescenty v době pandemie Covid – 19**

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte literární rešerši relevantní literatury a dalších zdrojů především o oblasti mediální gramotnosti adolescentů.
2. Stanovte hlavní cíl, metody a výzkumné otázky práce.
3. Navrhněte, definujte a zpracujte výzkumnou část práce formou kvalitativního šetření polostrukturovaného rozhovoru k získání požadovaných dat.
4. Analyzujte získaná data, odpovězte na výzkumné otázky a vyvodte relevantní závěry a možnosti přínosů práce pro praktické využití.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BOYD, Danah. Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích. Přeložil Lukáš NOVÁK. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-165-8

GILES, David. Psychologie médií. Praha: Grada, 2012. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2

MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4

PAVLÍČEK, Antonín. Nová média a sociální sítě. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1

SLOBODA, Zdeněk. Mediální výchova v rodině: postoje, nástroje, výzvy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-4496-3

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Blandína Šramová, Ph.D.**
Ústav marketingových komunikací

Datum zadání bakalářské práce: **29. ledna 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **23. dubna 2021**

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 6. dubna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 23.4. 2021

Jméno a příjmení studenta: Alena Jurigová

podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje problematice využívání internetu a sociálních sítí adolescenty v období pandemie Covid – 19. Úvod teoretické části popisuje adolescenty, dále média a mediální výchovu a její význam při využívání on-line prostoru. Další část je zaměřena na internet a sociální síť. Popsány jsou jednotlivé sociální sítě, jejich historie, obsah a zaměření. Následná kapitola je cílena na pandemii Covid – 19, charakterizuje jak samotnou pandemii, tak také vliv pandemických opatření na současnou dospívající generaci.

Praktická část navazuje na teoretické poznatky, zabývá se průzkumem, jak adolescenti využívají internet a sociální sítě v době pandemie, zda vnímají bonusy a případná negativa pobytu na těchto platformách. K šetření byla zvolena kvalitativní metoda výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů. Analýza těchto rozhovorů nastínila, jak adolescenti využívají internet a sociální sítě v době pandemie a jejich postoje k daným platformám.

Klíčová slova: Adolescent, médium, internet, on-line prostředí, sociální síť, pandemie.

ABSTRACT

This bachelor's thesis focuses on the use of the internet and social networks of adolescents during the pandemic Covid – 19. The introduction to the theoretical part describes adolescents, as well as media, media education and its importance in the use of online space. The next part is focused on the internet and social networks. This section describes social networks, history, content and focus. The following chapter focuses on the Covid – 19 pandemic, characterizes the pandemic itself and affects the pandemic measures for the current adolescent generation.

The practical part is based on theoretical findings, deals with a survey how adolescents use the internet and social networks during a pandemic, whether they perceive bonuses and the possible negative nature of staying on these platforms. A qualitative research method in the form of semi-structured interviews was chosen for the survey. The analysis of these interviews outlined how adolescents use the internet and social networks during a pandemic and their attitudes towards the platforms.

Keywords: Adolescent, medium, internet, online environment, social networks, pandemic.

Motto:

„Kdo nikdy nebyl dítětem nemůže se stát dospělým“.

Charles Spencer Chaplin

Chtěla bych touto cestou velmi poděkovat mé vedoucí práce doc. PhDr. Blandíně Šramové Ph.D., za pomoc s výběrem tématu a cíle mé bakalářské práce, dále za její ochotu a cenné rady, které mi během psaní udělila.

Díky patří i mé rodině, mým blízkým a spolužákům, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

Děkuji také participantům, kteří mi byli ochotni poskytnout rozhovory a tím se podíleli na mé bakalářské práci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ADOLESCENT	12
1.1 VÝVOJOVÉ FÁZE DOSPÍVÁNÍ.....	12
1.2 CHARAKTERISTICKÉ RYSY ADOLESCENTA.....	13
1.3 ADOLESCENTI DNEŠNÍ DOBY – GENERACE Z.....	15
2 MÉDIUM, MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST A MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	19
2.1 MÉDIUM.....	19
2.2 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST.....	20
2.3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA.....	21
3 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ	25
3.1 INTERNET	25
3.2 SOCIÁLNÍ SÍTĚ	26
3.2.1 Facebook	29
3.2.2 Instagram.....	30
3.2.3 YouTube.....	30
3.2.4 Tik Tok.....	31
3.2.5 WhatsApp.....	31
3.2.6 Twitter	31
3.2.7 Snapchat	32
3.3 VLIV SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA ADOLESCENTY	32
4 PANDEMIE COVID-19	38
4.1 ADOLESCENTI V OBDOBÍ PANDEMIE COVID-19	40
4.2 DISTANČNÍ VÝUKA V OBDOBÍ PANDEMIE COVID-19	40
5 METODOLOGIE	43
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	43
5.2 CÍL PRÁCE	43
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
5.4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ A METODA SBĚRU DAT.....	44
5.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	45
5.6 ČASOVÝ HARMONOGRAM PRÁCE.....	46
II PRAKTICKÁ ČÁST	47
6 ANALÝZA VÝZKUMU	48

6.1	PŘEDSTAVENÍ PARTICIPANTŮ A REALIZACE VÝZKUMU.....	48
6.2	VZDĚLÁVÁNÍ ADOLESCENTŮ V ON-LINE PROSTORU V OBDOBÍ PANDEMIE COVID-19	50
6.2.1	Forma vzdělávání	50
6.2.2	Zařízení využívána u on-line výuky.....	51
6.2.3	Klady a zápory distanční výuky	51
6.2.4	Denní režim adolescentů při on-line výuce v období pandemie Covid- 19.....	55
6.2.5	Vzdělávací program související s obsluhou PC a porozumění on-line prostředí.....	55
6.2.6	Znalost pojmu mediální gramotnost.....	56
6.3	SOCIÁLNÍ SÍTĚ	57
6.3.1	Věk registrace na sociální síť.....	57
6.3.2	Důvod registrace adolescentů na sociální síť.....	58
6.3.3	Preference sociálních sítí.....	59
6.3.4	Počet přátel na sociálních sítích	60
6.3.5	Aktivity adolescentů na sociálních sítích.....	61
6.3.6	Vkládání příspěvků na sociální síť.....	62
6.3.7	Jaká pozitiva a jaká negativa spatřují adolescenti ve využívání sociálních sítích?	63
6.3.8	Kolik času stráví adolescenti na sociálních sítích?	65
6.3.9	Preference zařízení, na němž adolescenti sledují sociální síť.....	69
6.3.10	Informovanost rodičů o aktivitách adolescentů na sociálních sítích.....	69
6.4	JAK ADOLESCENTI VNÍMAJÍ OBDOBÍ PANDEMIE COVID-19.....	70
6.4.1	Sociální síť a pandemie	72
6.5	ŽIVOT BEZ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	73
6.5.1	Bez připojení na sociální síť	73
6.5.2	Život bez sociálních sítí	74
6.5.3	Aktivity nahrazující pobyt na sociálních sítích.....	76
7	INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ.....	78
7.1	VO1: JAK ADOLESCENTI VYUŽÍVAJÍ INTERNET V DOBĚ PANDEMIE?	78
7.2	VO2: JAKÁ JE MÍRA MEDIÁLNÍ GRAMOTNOSTI ADOLESCENTŮ?.....	78
7.3	VO3: JAK ADOLESCENTI VYUŽÍVAJÍ SOCIÁLNÍ SÍTĚ V DOBĚ PANDEMIE?	79
7.4	VO4: JAKÉ JSOU POZITIVNÍ STRÁNKY VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ ADOLESCENTY V DOBĚ PANDEMIE?	79
7.5	VO5: JAKÉ JSOU NEGATIVNÍ STRÁNKY VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ ADOLESCENTY V DOBĚ PANDEMIE?	79
7.6	DISKUSE.....	80
7.7	NÁVRH DOPORUČENÍ.....	82
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	92
	SEZNAM OBRÁZKŮ	93

SEZNAM TABULEK.....	94
SEZNAM GRAFŮ	95
SEZNAM PŘÍLOH.....	96

ÚVOD

Adolescence je období dozrávání a dospívání, kdy je formována a utvářena osobnost jedince. V této životní etapě dochází k transformaci, kdy se z dítěte stává dospělý. Návod, jak pohlížet na adolescenta, jak mu porozumět neexistuje. Adolescenti dnešní doby jsou jiní než jejich předchůdci a budoucí následovníci. Vliv na dozrávání a dospívání jedinců má kromě toho, co dostanou do vínku ve své genetické výbavě i to, v jakém prostředí vyrůstají, jakými lidmi se obklopují a jaké životní zkušenosti v tomto období získají. Současná mládež byla hodnocena jako bezstarostná, mající vše. S příchodem pandemie Covid – 19 se změnil jejich život, jakož i život všech kolem. Adolescenti současnosti jsou označováni jako digitální domorodci a bylo jim zazlíváno, že svůj život soustředí na monitor počítače či jiného elektronického zařízení a jsou obviňováni z určité závislosti na internetu a sociálních sítích. S příchodem krize se tento, pro okolí pojmenovaný problém, přestal řešit a za monitor se přesunula celá společnost. U adolescentů se z negativa stalo pozitivum. Jejich intuitivní orientace ve virtuálním prostoru byla využita k výchově a vzdělávání. Omezení a restrikce plynoucí z nařízení ochromily běžný život a vše se přesunulo do interního prostředí jedince a kvůli nařízením se svět upnul na on-line prostor. Adolescentům, kterým byl dříve vymezován čas strávený u obrazovky, se toto pravidlo diametrálně pozměnilo. Dospívající většinu dne povinně tráví u monitoru, distanční výuce, i volný čas věnují on-line prostoru. Internet a sociální sítě se pro ně staly určitým spojením s okolním světem. Většina zástupců generace Z na těchto platformách nějakým způsobem fungovala již před příchodem pandemie Covid – 19, ale s nástupem zmíněné krize se pobyt v tomto prostředí více zintenzivnil. Adolescenti tyto platformy využívají pro komunikaci i zábavu a v současné situaci jim sociální sítě suplují reálný svět. Je otázkou, jak sami teenageři vnímají svůj pobyt na sociálních sítích, zda je využívají ke svému prospěchu nebo je dané platformy pohltily. Cílem mé práce je zjistit, jakým způsobem adolescenti využívají internet a sociální sítě v době pandemie a do jaké míry je pobyt na těchto platformách pohltil a zda si uvědomují úskalí on-line prostředí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ADOLESCENT

Určitými životními fázemi při svém vývoji si musí projít každý jedinec. Každá etapa života má vyhraněné období, které nelze přeskočit, vynechat a musí si jej každý prožít. Je specifická, nezaměnitelná a ničím nenahraditelná. Bakalářská práce je zaměřena na mládež, dospívání a období formování osobnosti. Je to část života plná změn, jež probíhá ve velmi krátké době v kontextu celé délky života člověka. V tomto období se již formuje osobnost daného jedince.

Vágnerová (2010) popisuje dospívání jako fázi rozvoje identity, což znamená, dospívající si začíná uvědomovat, že prochází určitou změnou, vymezuje svou osobnost, hledá odpovědi na existenční otázky, kam patří, kam by chtěl patřit. Roste zájem o nové zkušenosti, prosazování určité samostatnosti, je zde tendence odmítat stereotypy, konvence a tradice. Vágnerová tuto etapu vymezuje do rozmezí 12–20 let.

Podle Freudové (1958): „*Být normální v období dospívání je samo o sobě nenormální. Adolescent se může během dospívání chovat nekonzistentně a nepředvídatelně, může trpět, ale terapii nepotřebuje. Jsou to spíše rodiče, kteří potřebují pomoc, aby se dokázali s dospíváním svých dětí vyrovnat*“ (Thorová, 2015, s. 414).

Thorová (2015, s. 414) uvádí: „Období, kdy se z dítěte stává dospělý člověk, můžeme nazvat adolescencí“. Adolescence pochází z latinského adolescens=dospívající, mladý. U jedince začíná s nástupem puberty, specifikuje se tělesnými změnami, pokračuje emočním, kognitivním a sociálním vývojem. V této životní etapě nabývají významu vrstevnické vztahy, jež mají vliv na osobnost a chování dospívajícího.

Období adolescence je klíčové pro utváření osobnosti člověka. Jedinec prochází tělesnými, psychickými, tak sociálními změnami. Jedná se tedy o velmi významné období v životě (Macek, 2003).

1.1 Vývojové fáze dospívání

Jak uvádí Vašutová a Panáček, (2013, s. 9-10) „adolescence je vývojová etapa života v rozmezí 11/12 a 21/22 lety. Jedná se o velký věkový rozptyl, který je dále možné dělit na tři období:

- ranná (časná) adolescence. Jedná se o období života mezi 11/12 až 13/14 rokem života. Tato etapa by se dala označit jako fáze pozdního dětství. V tomto období dochází k prvním jak psychickým, tak sociálním změnám, urychluje se tělesný růst;
- střední adolescence. Zde můžeme zahrnout životní fázi 13/14 až 15/16 let. Dochází k fyzickému dozrávání. Sociální mezník této generace je ukončení základní docházky a orientace na profesní dráhu. Je to určité období hledání vlastní identity, první snaha odpoutat se od rodičů;
- pozdní (vrcholná) adolescence. Je to doba přechodu k dospělosti, uvědomování si vlastních názorů a postojů. Mezníkem je zletilost, dovršení osmnáctého roku života;“

V období dospívání probíhají u jedince jak fyziologické, tak nápadné psychické změny. Dochází k výkyvům chování, nálad. Jedinec hledá svou roli ve společnosti, je snadno ovlivnitelný a zranitelný.

Podle Langmeiera a Krejčířové (2006, s. 142-145) se toto období dá dělit do těchto skupin:

- období pubescence – mezi 11. a 15. rokem života s fází prepuberity a fáze vlastní puberty;
- období adolescence – zhruba od 15. do 22. roku, kdy je dokončen tělesný růst jedince a zrání mozku s určitými výkyvy;

Adolescence je brána jako vývojové období jedince, které se překrývá s druhou dekadou života. Z pohledu společnosti se jedná o životní úsek, ve kterém se jedinec připravuje na svou dospělou roli (Macek, 2003).

1.2 Charakteristické rysy adolescenta

Významným znakem tohoto období vývoje jedince je hypoteticko-deduktivní myšlení, pod nimž je možné si představit abstrahování bezprostřední reality i existenci nedostatků. U adolescentů se snižuje rozlišovací schopnost mezi skutečně existujícími a teoretickými možnostmi řešení problémů a situací. Určitá nejistota může vyústit u dospívajícího v radikalismus, ke kterému se uchyluje ve svém hledání. Může zkratkovitě reagovat a trvat na svých názorech s neochotou přiznat, že jeho názor nemusí být ten správný, je pro něj těžké nalézt kompromis (Vašutová, Panáček a kol., 2013).

Adolescenti se mohou chovat provokativně, působit nezrale, naivně, čímž testují chování dospělých. Taková jednání ovšem slouží k získávání sociálních zkušeností (Thorová, 2015).

Přestože v rodičích a učitelích vidí dospívající stále autority, v otázkách životního řádu tuto formální nadřazenost zpochybňují. Takový přístup k autoritám je nazýván morálkou obecné spravedlnosti. Určitá snaha o osamostatnění vede k tomu, že adolescenti hledají autority mimo rodinu. Hledají si nové vzory se snahou přebírat jejich rysy chování, životní hodnoty a styl (Vašutová, Panáček a kol., 2013).

Adolescent může přijmout identitu svých rodičů (přejatá identita), tak také nemusí být vyhraněný ve svých názorech, může být přelétavý (difúzní forma identity), může se ocitnout v krizi, být plný pochybností a úzkostí (forma moratoria), nebo si projít některými z uvedených fází, případně všemi a mít otázku identity vyřešenou (dosažená identita). Poslední výše jmenovaná dosažená identita je vývojově žádoucí, je znakem zralosti, osoby ustrnou ve fázi přejaté nebo difúzní identity mívají nižší sebevědomí, jejich názory jsou rigidnější, mívají potíže sami se sebou i ve vztazích k okolí. Adolescent prochází obdobím, kdy je ovlivňován jak rodiči, tak také vrstevníky, s nimiž má snahu soupeřit, nebo je také chápat. Vyhledává společnost a společenskou komunitu, kde je přijímán a oceňován. Vztahy s přáteli u dospívajícího významně ovlivňují jeho chování a v nemalé míře přispívají k důležitosti jeho rozvoje (Thorová, 2015).

Určitá identifikace s vybranou skupinou je obvykle přechodná fáze, která pomáhá překonávat období nejistoty, osamocení, hledání individuální identity. Jedinec se mezi svými cítí silnější, protože má oporu ve své skupině. Příslušností k určité skupině se jedinec zbavuje individuální zodpovědnosti a je ve vleku zodpovědnosti skupinové. Pokud by fixace k dané skupině přetrvávala, vývoj osobnosti dospívajícího by stagnoval (Vágnerová, 2000).

Současná západní společnost je materiálně orientována, zaměřuje se na výkon a individuální prospěch. Dospívající mají tendenci tento postoj odmítat, revoltují proti falešné, prohnilé morálce a o to více inklinují k vyhraněným skupinám. Díky novým technologiím se komunikace mezi lidmi dostává do virtuální roviny a aktivita v internetovém prostředí expanduje. V online prostředí vznikají sociální sítě a komunity, které slouží k výměně informací. V kyberprostoru je zprostředkovatelem vztahů elektronická komunikace. Existují fóra, skupiny zaměřující se na dospívající. Takovéto virtuální arény nabízí prostředí ke sdílení prezentací, názorů a také k získávání informací. Je to určitá platforma, jež má vliv na adolescenty, na jejich vývoj a dospívání (Thorová, 2015).

Mládež je nejsenzitivnější skupinou ve společnosti. Změny, měnící se podmínky to vše se odráží na dospívajících, jež jsou zrcadlem doby, ve které se vyvíjí. Ve společnosti se opakují

v určitých cyklech období klidu, které vystřídají společenské změny. Mládež ze 60. let minulého století se liší od teenagerů 80. let a dnešních dospívajících. Právě současná generace dospívajících prochází obdobím dynamických změn, má volbu mezi normálním životem a využíváním informačních technologií, prostřednictvím nichž má možnost vstoupit do virtuálního kyberprostoru, rozhoduje se mezi autentickým a konzumním životem masové společnosti (Sak, Saková, 2004).

Macek (2003, s. 17) uvádí výčet úkolů, s nimiž se jedinec v době svého dospívání potýká:

- adolescent si uvědomuje přijetí vlastního těla, fyzických změn, které na těle v období dospívání probíhají a souvisejí s pohlavním dospíváním;
- začíná vnímat svůj intelektuální potenciál, který může uplatňovat v běžném životě, zahrnující komplexní, flexibilní i abstraktní myšlení;
- buduje si vrstevnické vztahy, jak schopnost vytvářet, tak také udržet si tyto vazby s vrstevníky obojího pohlaví;
- dochází ke změně vztahů k rodičům nebo jiným autoritám, k určitému osamostatnění, které může být doplněné vzájemným respektem a kooperací v rámci hierarchie, nebo naopak. Jedinec má snahu o vlastní autonomii;
- ujasňuje si představy o své budoucí profesi, hledá ekonomické jistoty související s výběrem povolání a ujasnění si představ o budoucí profesi;
- příprava na partnerský vztah, získání zkušeností v erotickém vztahu;
- rozvoj intelektu v návaznosti na interpersonální dovednosti související se získáváním kompetencí pro sociálně zodpovědné chování;
- ujasnění si osobních priorit, zvolení si životního stylu a nastavení cílů, kterých chce jedinec dosáhnout;
- přijetí svého místa ve společnosti a ujasnění si hodnot v životě;

1.3 Adolescenti dnešní doby – generace Z

V každé společnosti má určité výhradní postavení mladá nastupující generace. Generace na sebe navazují v určitých názorech, chováních, nachází schodu, ale spíše se potkávají při

střetu v rozdílných postojích a přístupech. Starší generace by měla být přínosem pro nastupující generaci ve zkušenostech a mladí lidé by měli zase poskytnout pohled a přístupy k přicházejícím novinkám dnešní doby svým rodičům, učitelům, tedy starší generaci.

Němečková (2018) uvádí, že pokud se chcete zařadit ke generaci Z, museli byste se narodit v přibližném rozmezí let 1995–2009.

Podle zveřejněných informací v deníku Forbes se generace Z vztahuje na jedince, kteří se narodili po roce 1998 (Forbes, ©2021).

Lze tedy shrnout, že zde můžeme zařadit všechny, kteří se narodili na přelomu nového tisíciletí.

Podle Nathan (2019): „Generace Z jsou nejvíce sociálně uvědomělou generací, jakou jsme kdy poznali. Vidí problémy světa jako své řešení. Snaží se vést rozhovor, spíše než jen být jeho součástí“.

Zástupce generace Z může brát jako generaci sebevědomou, se sklony k netrpělivosti a sebestřednosti. Mají velkou touhu po nové zkušenosti, na vše si musí sáhnout, vyzkoušet na vlastní kůži. Jejich specifikum je jejich vlastní život na sociálních sítích (Chum, 2019).

Prensky (2001) nazývá generaci Z jako **digitální domorodce**. Toto označení pramení z myšlenky, že zástupci této generační skupiny myslí a následně zpracovávají informace podstatně jinak než jejich předchůdci. Jedná se o skupinu lidí, kteří neznají svět bez internetu. Od raného dětství umějí zacházet s různými komunikačními zařízeními, jež se postupně staly nedílnou součástí jejich života.

Díky novodobým technologiím jsou dnešní děti v úzkém kontaktu s masovými médii a tráví mnoho času v on-line prostředí. Zužuje se čas, který byl dříve věnován rodině a čerpání informací z jiných zdrojů, například knih (Vysekalová, 2011).

Mezi klíčová období, které mají vliv na rozvoj osobnosti člověka, je období mezi 5 a 15 rokem života. V této životní fázi si lidé vytváří své vlastní postoje a hodnoty. Tato generace vyrůstá v plně globalizovaném světě. Generace Z je obklopena technologiemi, za nejdůležitější považují smartphone. Ten nepoužívají jen k telefonování a k posílání textových zpráv, ale slouží převážně k udržování kontaktů s přáteli a známými, ke sledování zábavných kanálů, také k učení nebo k vytváření vlastní osobní online image (Volek, Stropková, 2018).

Za zvětšující se propastí mezi generacemi stojí rychlý pokrok. Velkým rozdílem mezi generací Z a jejich rodičů a prarodičů je, že k životu nepotřebují televizi. U generace Z hrají prim

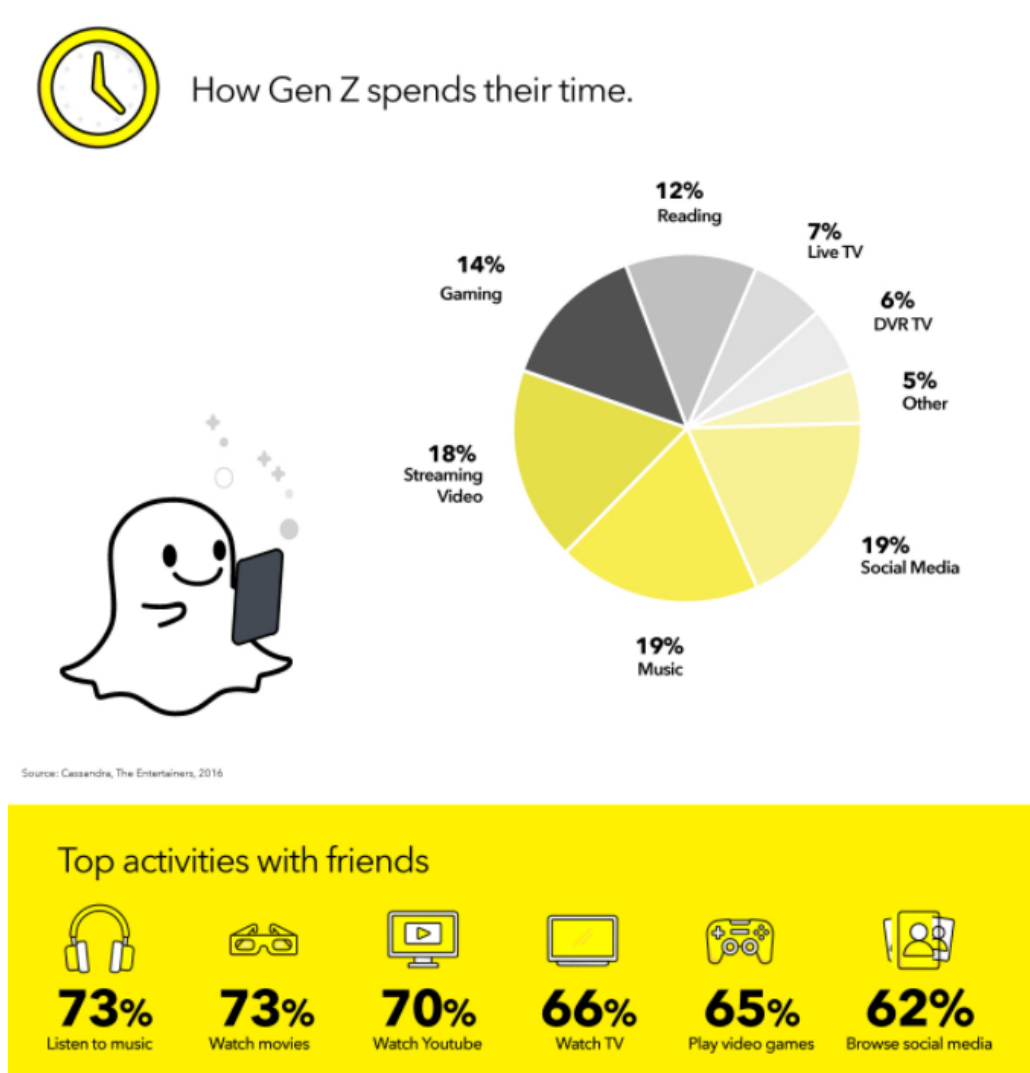
chytré telefony a sociální sítě, televize je pro ně jen určitý doplněk. Ze sociálních sítí preferují zástupci této generace YouTube, v závěsu je Instagram. Z pohledu starší generace se zástupci skupiny Z jeví jako líní. Odborníci ovšem s tímto názorem nesouhlasí. Mnozí psychologové uvádí, že mladí pracují a uvažují jinak. Chtějí dělat věci efektivněji a pomáhají si přitom moderními technologiemi, umějí si život zorganizovat tak, aby měli dostatek času na zábavu a cestování. Tento postoj nelze označit jako lenost. Jedná se o generaci, která nechce být podřízená, klade velký důraz na svou osobnost, na své vlastní já (Hofmanová, 2018).

Patel (2017) vystihuje charakter zástupců generace Z v těchto bodech:

- generace Z má ráda influencery, youtubery, s nimiž se ztotožňuje, je jsou pro ně vzory a učiteli;
- generace Z nenakupuje tolik přes internet, toto tvrzení může být podepřeno skutečností, většina zástupců této generace nemá svou vlastní platební kartu;
- generace Z používá najednou více platforem, toto tvrzení pramení ze zjištění, že teenageři vydrží pozornost přibližně 8 vteřin, protože dokáže neustále přepínat až mezi 5 zařízeními;
- generace Z nechce nic, co není reálné, neprahnou po dokonalosti, chtějí znát pravdu;
- generace Z chce svou nezávislost;
- generace Z si dopřeje komfortu, nezajímá ji cena, za kolik;
- generace Z je náročnější, vyrůstá v době technologického rozvoje a je pro ni samozřejmé mít vše nové a in;

Košíková (2020) si všímá rozdílů generace Z v českém prostředí z pohledu jak chování, tak také vyjadřování. Generace Z je zastoupena žáky základních a středních škol. Současní studenti jsou pod vlivem technického rozvoje, žijí rychle, jsou propojeni se světem a znalost angličtiny je pro ně samozřejmostí. Angličtinu používají v mluvené i psané konverzaci. Angličtinu plynule zařazují do svého vyjadřovacího portfolia. Anglické zkratky přejímají a jimi nahrazují české výrazy. Díky trvalému připojení na sociální sítě tato generace využívá spojení s komunitou podobně naladěných lidí z celého světa. Při odesílání zpráv komentářů jde uživatelům o každou vteřinu a zkratky, potažmo anglické zkratky jim umožňují operativnější, rychlejší zapojení se do dění na internetu.

Snapchat se výzkumem snažil zmapovat chování zástupců generace Z. Typický teenager má v pracovní dny průměrně sedm hodin volného času, o víkendech je to více než jedenáct hodin. Tento čas tráví většinou na sociálních sítích 19 %, poslechem hudby 19 % nebo streamováním videí 18 %. Množství času, které by mohl strávit venkovními aktivitami se rapidně snižuje. Co se generaci Z nemůže odepřít, je mnohem realističtější než dříve narození. Na sociálních sítích neukazuje pouze dokonalé okamžiky svých životů, ale naopak dává přednost ukazování nevyretušovaného života. V oblasti hodnot u nich jasně vítězí charakter nad krásným tělem, pravda nad vyumělkovanými snímky a nové zážitky nad každodenní rutinou. Vypadá to, že generace Z bude pravděpodobně úplně jiná, než jakou ji společnost očekává na základě srovnání s předešlou generací (Business, 2018).

Obrázek 1 – Jak generace Z využívá volná čas (zdroj: Business, 2018)

2 MÉDIUM, MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST A MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Média jsou všeobecně přítomná, prostupují všemi sférami našeho života, jsou pro nás zdrojem informací. Vývoj digitálních technologií klade větší nároky na ty, kteří se chtějí v mediálním světě orientovat. Bez dovedností a znalostí, které jsou k tomu za potřebí, by byla orientace v mediálním světě tápáním, je proto žádoucí do vzdělávacího procesu zařadit mediální výchovu. K životu v 21. století mezi klíčové kompetence patří kritické myšlení a mediální gramotnost. Je důležité připravit jedince k životu mezi informacemi, které se k němu dostávají prostřednictvím různých médií dnešní doby (JSNS, 2021).

Sloboda (2013, s. 15) charakterizuje: „Média – především mediální obsahy a mediální technologie/přístroje samotné-jsou specifickými kulturními produkty, které na sebe váží specifické hodnoty a způsoby jednání“.

Podle Giles (2012) máme touhu po uspokojení, které souvisí s užíváním médií. Tato potřeba se pro nás stává určitou zvyklostí, která může vyústit v návyk na určité médium. Velkou roli, zde sehrává důvěra i nedůvěra v to dané médium.

2.1 Médium

Pojem médium patří v současné době k jednomu z nejpoužívanějších výrazů, přičemž významově jej můžeme přisoudit tisku, televizi i rozhlasu a dále zde rovněž řadíme média založená na digitálním zpracování a přenosu dat, jež v současné době označujeme jako nová média (Sochorová, 2016).

Giles (2012, s. 13) uvádí: „za médium můžeme považovat cokoli, co lidé používají ke sdělení nějaké zprávy“.

Média dnes tvoří nedílnou součást společnosti a kultury, kterou zároveň formují. Stále zřetelněji je potřeba se zabývat médii, jejich vlastnostmi, filozofií, etikou i principy na kterých média fungují. Toto poznání je zvláště důležité k tomu, abychom byli schopni využívat média ke svému prospěchu a současně se dokázali bránit jejich případným neblahým vlivům (Sochorová, 2016).

Vzhledem k tomu, že produkce nabízena médii je mimořádně široká, všudypřítomná a má také značný vliv na život člověka a celé společnosti, je v současné době velmi důležité, aby součástí výchovy člověka bylo naučit se žít s médii. Jelikož podstata a důsledky této aktivity

médií nejsou patrné na první pohled, vyvstává stále zřetelnější potřeba snažit se jednání masových médií poznat a zejména pochopit. Sdělení, která jsou médií produkována, nemají stejnorodý charakter a jsou vytvářena různými záměry, mnohdy potencionálně manipulativními. Zde nacházíme důležitost mediální gramotnosti jako svébytné kompetence, jež je obsahována rovněž nutností určité průpravy, která by umožnila správně vyhodnotit mediální sdělení, a to jak z hlediska záměru jejich vzniku (např. informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) tak z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická a argumentační stavba, hodnotová platnost) (Mičienka, Jiráček a kol., 2007).

2.2 Mediální gramotnost

Podle Mičienky, Jiráčka a kol. (2007, s. 9), mediální gramotnost bývá zpravidla chápána jako soubor určitých poznatků, znalostí, zkušeností, dovedností, které je potřeba znát při orientaci v málo přehledné a neprůhledné strukturované nabídce mediálních produktů. Mediální gramotnost můžeme zahrnout do dvou oblastí:

- „poznatky potřebné pro získání určitého kritického odstupu od médií na straně jedné a na straně druhé nám umožňují maximální využití potenciálu médií, a to jako zdroje jak informací, tak kvalitní zábavy, aktivní naplnění volného času apod.;
- dovednosti, jež dovolují a usnadňují tento kritický odstup i maximální kontrolu využívání médií;“

Při formování určitého výchovného, vzdělávacího cíle sociálně komunikujícího člověka Bína (2005, s. 7) uvádí tři základní, ve svém smyslu překrývající se koncepty:

- výpovědní a komunikační kompetence, zdůrazňuje především tyto schopnosti řečové komunikační a textotvorné: schopnost mluvení, jazyka, psaní, textu;
- funkční gramotnost, čtenářské a komunikační zvládnutí písemných textů v sociálním životě;
- mediální gramotnost, představuje akcent na zvládnutí komunikace pomocí určitých nosičů slov, písmen, zvuků a obrazů;

Mediální gramotnost může být brána, jako, úhel pohledu, na nás jako uživatele, v kontextu pochopení obsahu šířené zprávy prostřednictvím médií (Potter, 2005).

2.3 Mediální výchova

Cesta, jak dosáhnou mediální gramotnosti je mediální výchova. Tato potřeba vznikla z nutnosti poznat a pochopit masová média. Jejich aktivní podíl ve společnosti se zvyšuje, převážně na sociálních sítích (Dopita, Staněk, 2004).

Sloboda (2013, s. 41-42) mediální výchovu vyjadřuje pojmem mediální socializace a udává dva směry:

- socializace k médiím, jedná se o osvojování médií, které jsou součástí naší společnosti. Do tohoto procesu je zahrnuta jak rodina, škola, mimoškolní aktivity, nebo vrstevníci, či různé skupiny lidí důležití v životě jedince. Tento průběh může být vědomý, uvědomovaný, záměrný, nebo může jít o nevědomé, neuvědomované a nezáměrné socializační působení ve vztahu k médiím;
- socializace médií, je vliv médiích samotných, kde nám média svými obsahy podávají vědění o světě, ukazují hodnoty, vzorce chování, nabízejí nástroje pro formování vlastní identity;

Média mohou podněcovat jak **prosociální chování**, které zanechává na uživateli pozitivní vliv, tak také apeluje na možné negativní dopady při sledování násilí, jež může způsobovat u diváka agresi (Giles, 2012).

Podle Sochorové je zřejmé, že média mají velký vliv na své uživatele, a to jak v kladném pojetí, tak jej také mohou ovlivňovat záporně. Obzvláště křehkou a snadno zranitelnou skupinou je školní mládež. Je tedy žádoucí, aby lehce ovlivnitelná generace adolescentů, byla dostatečně gramotná v této disciplíně. Sochorová uvádí: „implementace mediální výchovy do výuky vede ke zlepšení míry schopnosti kritického myšlení, porozumění a vytváření mediálního sdělení“ (Sochorová, 2016, s. 53).

Výzkumný ústav pedagogický v Praze ve spolupráci s odborníky začlenil mediální výchovu do rámcových vzdělávacích programů. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vymezuje zařazení mediální výchovy do výuky s cílem, aby žáci zvládli základní úroveň mediální gramotnosti, aby zvládli zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje po příjemci sdělení stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií (Pohořelý, ©2013-2017).

Nejen školský systém utváří osobnost a má vliv na chování, výchovu a postoje. Na člověka primárně působí prostředí, ve kterém žije, utváří jeho osobnost. Člověk je složitý mechanismus, ve kterém se zrcadlí jak jeho samotné já, tak přijímá okolní vlivy a s těmi se může ztotožnit. Mediální výchovu můžeme souhrnně označit jako mediální osvětu, jež zahrnuje systematické předávání poznatků o médiích prostřednictvím školního vzdělávání nebo poznatků v rámci mimoškolních aktivit. Prostřednictvím samotných médií je realizována mediální osvěta, a to jak v tisku, v rámci vzdělávacích pořadů ve vysílání a také prostřednictvím osvětových webů. Výchova by měla probíhat pod vedením odborníků, kteří by měli být dostatečně připraveni k uvádění mediální výchovy do života, dostatečně vyškoleni by měli být i samotní mediální profesionálové, především z řad novinářů (Pastorová, Jiráková a kol., 2015).

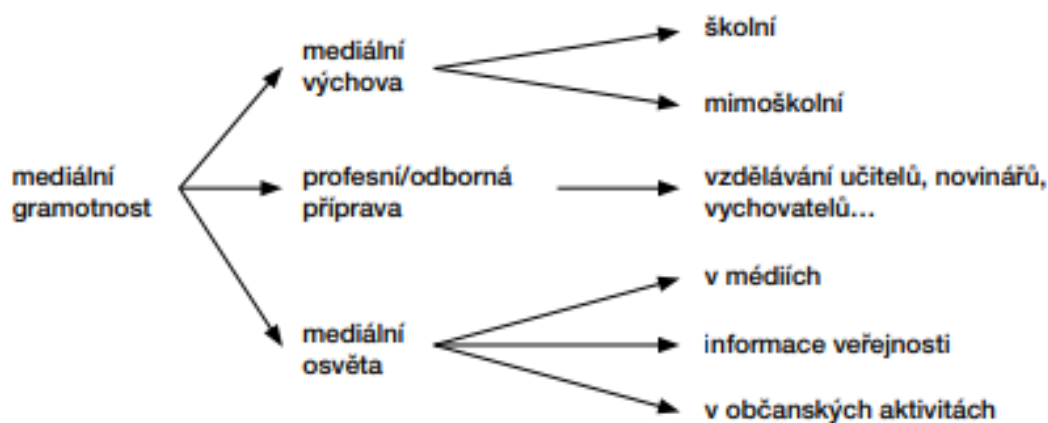

Schéma naznačující složky a roviny podléjící se na dosažení mediální gramotnosti.

Obrázek 2 – Schéma mediální gramotnosti (Pastorová, Jiráková a kol., 2015, s. 17)

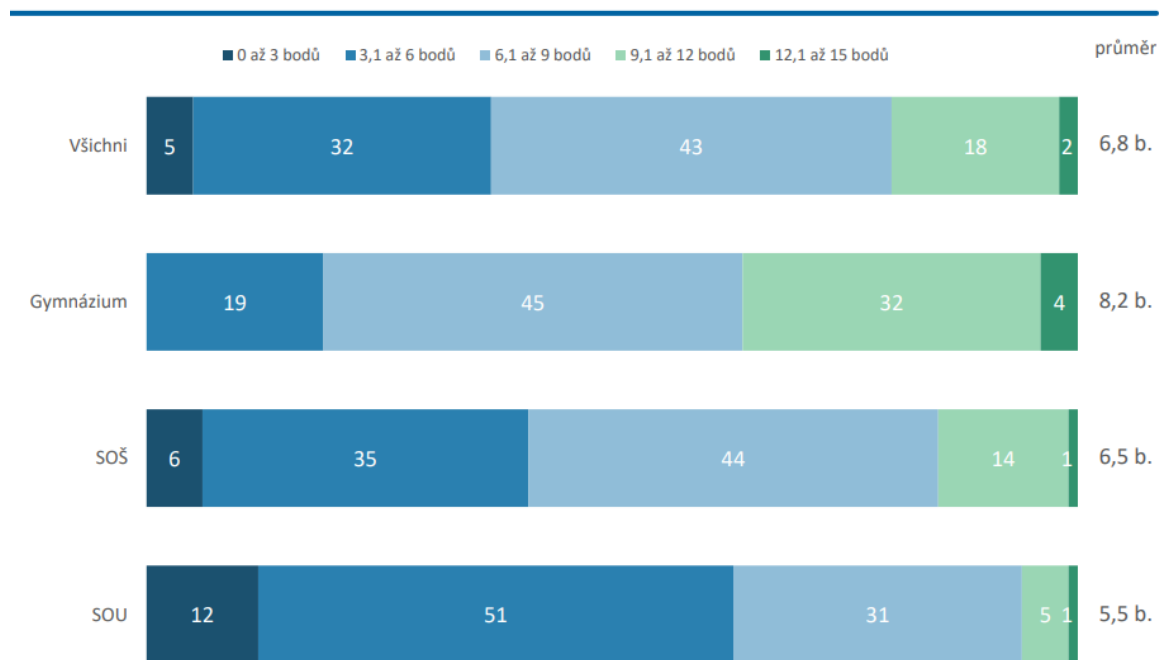
Mediální výchovu můžeme chápat jako záměrné socializační působení rodiče na dítě. Je uváděn přístup, kdy rodiče jsou přesvědčeni, že užívání nových médií je žádoucí, a to v souvislosti se vzděláváním a studiem, což jim za pravdu daly i výzkumu, které poukázaly, že děti s možností být aktivní na nových médiích mají lepší výsledky v testech z matematiky a také ze čtení. Opakem takto vedené výchovy, je omezení možnosti dětí být uživatelem online prostředí, s obavou jak zdravotního rizika např. obezity, tak také přístupu k nevhodným materiálům. Rozdíl ve výchově také souvisí s mediální gramotností rodičů. Pokud sám rodič

aktivně nová média využívá, dokáže objektivněji zvolit hranice přístupu na tyto sítě a svým dětem nastaví pravidla a opatření, neboť je si vědom rizik, ale také bonusů, které média dětem přináší. Hrozbu v nových médiích spatřují rodiče, kteří s nimi neumějí pracovat, ti nedokážou objektivně posoudit, zda je žádoucí, aby děti měly k médiím přístup a v jakém rozsahu (Sloboda, 2013).

Média jsou chápána jako nositelé a šířitelé určitých hodnot a formují osobnost již od dětství. Stávají se určitými spoluvůrci názorů dětí i mládeže. Jak pro jednotlivce, tak i pro celou společnost je žádoucí podpora aktivit v mediální výchově. Rodiče by v této oblasti neměli spoléhat pouze na vzdělávání ve školách, ale sami by měli na děti aktivně působit v rámci domácího prostředí. Rodina je z pohledu společnosti brána jako primární jednotka s vlastními funkcemi. Je na zodpovědnosti rodičů, jak se vypořádají s informacemi, které dostávají prostřednictvím médií a jakým způsobem v rámci své výchovy dokážou dětem předat apely, které by je upozornily jak na pozitiva, tak negativa přijímaných informací. Je tedy především na rodině a rodinném prostředí cíleně a vědomě kultivovat vztah dětí a adolescentů k médiím a mediálním produktům (Šramová a kol., 2010).

Výchova k mediální gramotnosti by měla být zařazena do vzdělávacího programu v co nejútlejším věku. Nepřeberné množství informací se k dospívající generaci dostává prostřednictvím různých kanálů v různé podobě. Z šetření společnosti JSNS, které bylo uskutečněno v období od 16.5. 2018 do 18.6. 2018 a to na vzorku 1002 respondentů českých odborných škol a učilišť i víceletých gymnázií vyplynul závěr, že mediální gramotnost českých středoškoláků je nízká. Největší část středoškoláků (43 %) se umístila ve střední kategorii z posuzovaných, tzn. že dokázali vyřešit jen polovinu úkolů. Rozdíl byl také mezi typy jednotlivých škol, kdy studenti víceletých gymnázií prokázali výrazně lepší znalosti vyplývající z mediální výchovy. Nejlépe se v šetření umístili studenti víceletých gymnázií, kteří se prokázali lepší orientací v mediálním světě než jejich vrstevníci z jiných vzdělávacích programů. Pravděpodobně toto zjištění pramení v soustavnějším vzdělávání studentů víceletých gymnázií, na které jsou kladeny i větší nároky v rámci vzdělávacích programů (JSNS.CZ., 2018).

Rozdíly v míře mediální gramotnosti žáků různých typů škol

N = 1002 respondentů; v grafu jsou znázorněna % odpovědí. Výpočet skóre vysvětlen na předchozí straně.

Obrázek 3 – Rozdíly v míře mediální gramotnosti žáků (JSNS.CZ., 2018, s. 14)

3 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Giles (2012, s. 17) považuje internet za: „základní komunikační síť, která spojuje všechny počítače světa“.

Internet spolu se sociálními sítěmi stal fenoménem a nedílnou součástí dnešní doby. Lidé využívají internet ze dvou důvodů, buď se chtějí zabavit, nebo potřebují vyřešit nějaký problém. Pro pobavení uživatelé internetu navštěvují sociální sítě. Otevírá se jim svět, budování pozitivního obrazu své vlastní osoby, mohou sledovat životy ostatních uživatelů, mohou se stát součástí určitého vybraného týmu, chtějí zůstat v obraze a v neposlední řadě si rozšířit obzory (Lesekoot a Vyhnánková, 2019).

Sociální sítě změnilly podstatu online komunit, potlačily význam společenských zájmů a své fungování postavily na přátelských vztazích (Boyd, 2017).

3.1 Internet

V současné době je potřeba získávat informace z různých zdrojů. Internet se svou zásobárnou velkého množství sdělení nám poskytuje nepřeborné množství informací. Dále disponuje funkcí jakéhosi virtuálního přítele, který je nám na 24 hodin k dispozici (Vašutová, Panáček a kol., 2013).

Chromý definuje internet jako: „spojení více počítačů do jedné velké sítě“. Vyvíjí se od konce 60. let 20. století, přičemž k největší akceleraci došlo počátkem 90. let, kdy se začala tato původně akademická síť postupně zpřístupňována komerčnímu využití. Představuje univerzální komunikační prostředek (Chromý, 2014, s. 155).

Internet byl původně vyvinut americkou armádou jako komunikační systém, jenž měl sloužit v době studené války a hrozcí jaderné katastrofy jako dorozumívací prostředek odolný destrukčním vlivům. Klád se důraz na to, aby nebylo snadné napadnout tento systém, dále, aby nepodléhal státní kontrole. První počítačová síť spojující jednotlivé systémy nesla název ARPANET a byla sestavena odborníky z americké armády. Později byla implementována do univerzitního systému. Původně tuto technologii v roce 1969 využívaly čtyři americké univerzity, v roce 1972 tuto síť mělo k dispozici již třicet sedm škol (Giles, 2012).

Tento komunikační kanál se rychle dostal do podvědomí veřejnosti i pro svou snadnou ovladatelnost, přístupnost a jedinečnost. Tato počítačovou síť je sociálním médiem (Sterne, 2011).

V dnešní době má přístup k internetu většina populace a v současné době jej využívá značná část z nás, jen zlomek patří mezi tzv. odmítače, jsou to ti, kteří chtějí žít off-line. Využívání internetu bylo alternativou sledování televize a v posledních letech se internet stal předním médiem ve sledovanosti, obzvláště mezi teenagery je primárním sociálním médiem (Giles, 2012).

Pro dospívající generaci se stává internet běžnou součástí života, je se pro ni zdrojem informací jak z kvalitních zdrojů, tak přináší taková sdělení, které pro adolescenty mohou být nevhodná, přímo nebezpečná, a to platí i o získaných kontaktech. Je žádoucí, aby nezletilí při používání internetu byli pod dozorem a rodiče měli přehled, co jejich děti na internetu vyhledávají a s kým udržují kontakty v online prostředí (Stowell, 2017).

K rozmachu internetu přispěla i digitalizace, která stojí za reformou šíření dat v online prostředí. Všechna nová média využívají rychlost a uživatelský komfort digitalizace. Redukce, kterou umožňují technologie sebou přináší i ekonomickou dostupnost sociálních sítí (Pavlíček, 2010).

3.2 Sociální sítě

Pojem sociální síť nepřichází se vznikem internetu, ale používal se již dlouho před jeho zavedením. Sociolog J. A. Barnes tento termín popsal: „jedná se popis sociálních struktur, jež jsou vzájemně propojeny určitým záměrem, ať přátelstvím, sdílením společných zájmů, náboženského vyznání, rasové příslušnosti či jiných společných znaků“ (Pavlíček, 2010, s.126).

V polovině 90. let již můžeme mapovat první sociální sítě tak, jak je chápeme v dnešní době. První varianty přišly s nástupem webů Geocities (1994), Theglobe.com (1995), Tripod.com (1995), SixDegrees.com (1997), následoval Makeoutclub (2000) Freindster (2002). Pro nás známější platformy MySpace a LinkedIn přišly na online scénu v roce 2003. Rok 2004 způsobil převrat ve využívání sociálních sítí, kdy vznikl velmi úspěšný Facebook (Aktuálně.cz, ©1999-2020).

Pavlíček (2010, s. 125) definuje sociální síť jako: „propojenou skupinu lidí, kteří se navzájem ovlivňují, přičemž mohou (ale nemusejí) být příbuzní. Sociální síť se tvoří na základě společných zájmů, rodinných vazeb nebo z jiných více pragmatických důvodů, jako je např. ekonomický, politický či kulturní zájem“.

Pavlíček (2010, s.129) shrnuje koncept sociální sítě do těchto bodů:

- doména, sdílení tématu, je slučujícím prvkem, který komunitu charakterizuje;
- mezilidské vztahy, uživatelé se v rámci komunity účastní společných aktivit, diskusí, vzájemně se podporují, pomáhají si, sdílí informace, což pomáhá při budování mezilidských vztahů. Utváří se pocit sounáležitosti, který je pro komunitu důležitý;
- sdílení informací, dále také tvorba znalostí se řadí ke třetímu základnímu prvku každé komunity. Ve skupině dochází k ochotě vytvářet a sdílet znalosti a dovednosti mezi jednotlivými členy. Jedinec, který je pasivní, není ochoten sdílet zkušenosti, nezapojuje se do navazování přátelských vztahů, bývá ze skupiny většinou vyloučen;
- angažovanost členů skupiny, klade důraz na vzájemnou kooperaci a spolupráci mezi jednotlivými členy. Komunita se chová jako sociální jednotka, pokud nevykazuje činnost, postrádá význam;
- pocit sounáležitosti, tento prvek je klíčový k vytvoření společenské základny. Jednotlivcům nabízí možnost určité identifikace;
- sdílení zdrojů, skupina si vytváří vlastní zkušenosti a pravidla, které následně sdílí;

Sociální sítě se staly fenoménem. Za růstem popularity a četnosti využívání sociálních sítí stojí jak popularizace moderních technologií, tak také dostupnost mobilního internetu. Chytré telefony nabídly možnost být stále on-line prostřednictvím mobilních sociálních sítí. Mobilní sítě se staly nejoblíbenější aktivitou u smartphonu, předčily posílání zpráv, pořizování fotografií i hraní her (Sociální sítě, 2021).

V poslední době se servery se sociálními sítěmi zaměřují na vývoj a podporu doplňkových služeb se snahou rozšířit nabídku. Nabízí uživatelům další možnosti, jak s nimi trávit čas (Pavlíček, 2010).

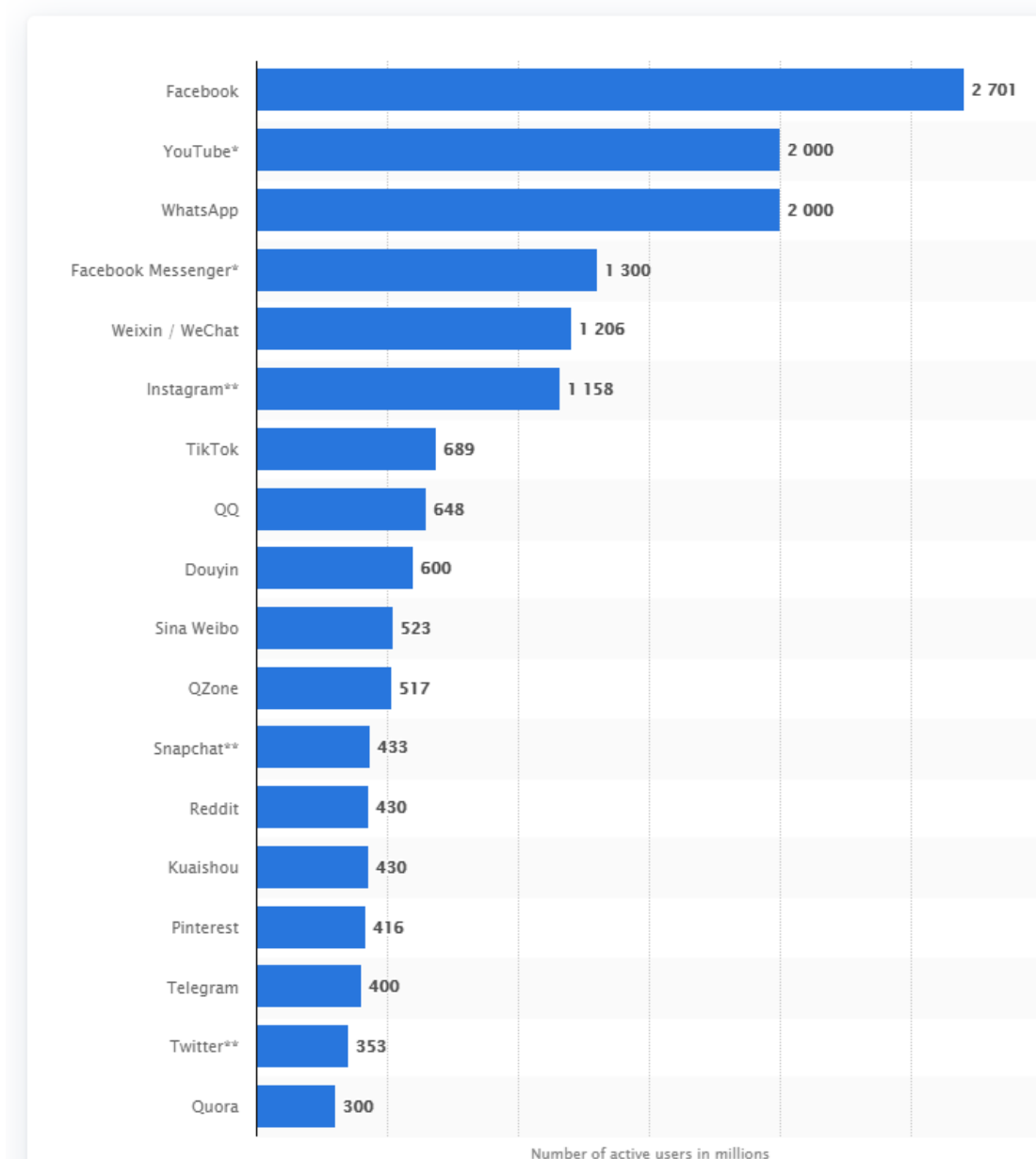
Český statistický úřad mapuje první údaje o využívání sociálních sítí v České republice od roku 2009, v té době bylo na síti 5 % osob. Za posledních více jak deset let došlo k markantnímu nárůstu uživatelů sociálních sítí, kdy atakují hodnotu 95 % osob (czso, 2019).

Z výzkum společnosti Statista, který byl uskutečněný v dubnu 2020, je zřejmá oblíbenost sociálních sítí. Přední pozici si drží Facebook s 2,701 mld. uživatelských účtů, hranici 2,000

miliard atakuje YouTube a WhatsApp. Společnost uvádí, že proti předešlému období nedošlo k výrazné změně v preferencích sociálních sítí. (Tankovska, 2021).

Most popular social networks worldwide as of October users

(in millions)

Obrázek 4 – Oblíbenost sociálních sítí (Tankovska, 2021)

3.2.1 Facebook

Zrod Facebooku se datuje do roku 2003, místem jeho narození se může označit University of Harvard a za jeho otce můžeme považovat Marka Zuckerberga, uvedeno s nadsázkou. První myšlenka Zuckerberga byla umožnit virtuální setkávání a komunikaci mezi lidmi, kteří se znají (Pospíšilová, 2016).

Pro veřejnost byl Facebook zpřístupněn 26. září 2006 s podmínkou platné emailové adresy a věkovou hranicí 13 let (Pavlíček, 2010).

Možnost komunikace s okruhem přátel v online prostředí byl pravděpodobně důvod, proč se Facebook stal fenoménem a nejrozšířenější sociální sítí světa. K nárustu uživatelů Facebooku přispěl trend užívání mobilních telefonů, které svému uživateli umožní být stále online. Prostřednictvím telefonů je možné se k sociální síti připojit kdekoliv, kdykoliv a v reálném čase. Využívání sítě je téměř neomezené (Pospíšilová, 2016).

Hlavní důvody, jež stojí za oblíbeností této sítě vystihuje Kulhánková, Čamek (2010, s. 75):

- důvěryhodnost v tento komunikační kanál, díky jasně definované a uzavřené skupině kontaktů, které sami spravujeme;
- stále trvající výlučnost této sítě;
- kanál nových příspěvků, k nimž je aktuální přístup;
- zviditelnění obrázků, videí, kontakty a přátelé;
- každý si najde vlastní důvod, proč být na Facebooku;

Základní stavební prvky Facebooku vyzdvihuje (Pavlíček, 2010, s. 139-144):

- přátelé, jsou to ti, bez nich by žádná sociální síť nefungovala;
- zeď, tvoří hlavní strukturu profilu a umožňuje uživateli veřejnou komunikaci;
- informace, slouží k sebeprezentaci uživatele;
- fotky a videa, jsou příspěvky, o které je zájem;
- stránka, je považována za základní komunikační nástroj Facebooku;
- skupiny, mohou být jak otevřené, tak také uzavřené a nabízí svým uživatelům prostor pro diskusi a sdílení názorů;

- události, umožňují efektivně informovat uživatele o určité akci;
- aplikace, nabízí nepřeberné množství funkcí s různým účelem;
- reklama, je hlavní zdroj příjmů Facebooku;

Facebook má za cíl přimět své uživatele k tomu, aby zde trávili co nejvíce času, proto se snaží svým uživatelům připravit takové prostředí, které bude pro ně známé, zábavné a příjemné. Každému návštěvníkovi pečlivě vybírá, jaké feedy mu ukáže (Losekoot, Vyhnánková, 2019).

Kromě benefitů Facebook s sebou nese i negativa, a tím je odkrývání soukromí. Uživatelé umísťují a zveřejňují informace, které mohou být zneužity. Určitá obezřetnost by měla být na místě a uživatel by si měl chránit své osobní údaje (Pospíšilová, 2016).

Další varování pro ty, kteří aktivně sociální síť využívají pramení z archivace údajů, které na Facebook ukládají. Zrušení ani změna v nastavení nezabrání archivaci dat o uživateli (Kulhánková, Čamek, 2010).

3.2.2 Instagram

Instagram patří mezi nejoblíbenější sociální síť u adolescentů v České republice. Tento komunikační kanál umožňuje sledování známých osobností i dalších uživatelů (Vokrouhliková, 2019).

Příspěvky na Instagramu jsou z větší části příkrášlené a vyumělkované, o trochu hezčí než realita. Uživatel se zde snaží zaujmout, že vše v jeho světě je dokonalé, třpytivé, krásné a báječné (Losekoot a Vyhnánková, 2019).

Pravidlo Instagramu nám říká, že je žádoucí nahrávat a sdílet jen příspěvky, které jsou vaše autorské (Dostupný internet, ©2016).

3.2.3 YouTube

YouTube je internetový webový video-hosting server, který byl založený v roce 2005. Již po dvou letech dosáhl vysoké návštěvnosti převyšující 100 milionů návštěvníků denně. Princip poskytované online služby je jednoduchý, každý se může zaregistrovat a poté sdílet svá videa nebo filmy s jinými uživateli (Pavlíček, 2010).

Kurka (2017) uvádí: „YouTube v prvotní koncepci neměl sloužit jako kanál na sdílení videí, ale jako seznamka s heslem: Tune In Hook Up. Z tohoto nápadu ovšem sešlo“.

YouTube ocení, když ho milujete. YouTube si potrpí na velikost fanouškovské základny, čím více fanoušků, tím více YouTube nabízí videa. Klíčová je na YouTube pravidelnost. Kanály publikující obsah sporadicky jsou znevýhodňovány, nejlepší je nahrávat videa pravidelně ve shodné dny a časy (Losekoot, Vyhnánková, 2019).

3.2.4 Tik Tok

Tik Tok je sociální platforma, která svými interaktivními funkcemi umožňuje registrovaným uživatelům vytvářet a sdílet krátká videa. Tyto příspěvky jsou limitované časem 15 sekund. Převážná část uživatelů (60 %) této sociální sítě je tvořena zástupci generace Z (Muliadi, 2020).

Tik Tok je na obsluhu uživatelsky jednoduchý, není potřeba si zakládat ani účet, stačí otevřít aplikaci a spustí se krátká videa. Uživatelé jsou pouze pasivními diváky (Zvolsi.info, 2019).

Aplikace Tik Tok je nejpobulárnější mezi dospívajícími ve věkové kategorii 10-20 let. To také napovídá obsahu této platformy. Nahraná data uživatelů mohou být jak zábavná, nápaditá, svěží, nicméně se zde otevírá prostor, který nemusí být pro děti bezpečný (Dostupný internet, ©2019).

3.2.5 WhatsApp

Komunikační platforma WhatsApp dnes patří mezi nejpobulárnější. Umožňuje jak sdílení fotografií, dále individuální, tak skupinové chatování i videohovor (Kod'ousková, ©2010-2021).

Tento komunikační kanál patří do flotily aplikací Facebooku, stejně tak jako Messenger a Instagram (Brejčák, 2020).

Výhody WhatsApp jsou: během hovoru možnost zapnutí hlasitého handsfree, bez reklam, využívá připojení 4G, 3G, 2G, Edge a Wi-Fi, odesílá a přijímá multimediální obsah, je dostupný jak pro počítače, tak tablety, nabízí možnost užívání bez registrace, má on-line podporu, přehledné a srozumitelné uživatelské rozhraní, dále nabízí podporu migrace na jiné telefonní číslo (Dostupný internet, ©2015).

3.2.6 Twitter

Twitter je webová stránka, jejíž provozovatelem je soukromá kalifornská společnost Twitter. Jedná se o mobilní sociální síť, kde každý uživatel si píše svůj vlastní blog pomocí krátkých

vzkazů. Tyto vzkazy se zobrazují na stránce svého uživatele a zároveň také na stránkách uživatelů, kteří sledují jeho odběratele. Příspěvky jsou přístupné komukoliv, ale lze je také omezit jen na určité odběratele. K tomu, aby se člověk mohl stát uživatelem Twitteru, potřebuje platnou emailovou adresu, dál pak stačí k přihlášení zadat celé své jméno, uživatelské jméno a heslo (Pavlíček, 2010).

Sociální síť Twitter se snaží uspokojit ty návštěvníky, kteří čtou poslední novinky a jsou výběrem toho nejnovějšího, nejlepšího, tak také čtenáře, kteří nechtějí přijít o žádný tweet lidí, jež sledují (Losekoot, Vyhnánková, 2019).

Twitter je pro dnešní teenagery tím, čím byly pro lidi jejich věku v padesátých letech minulého století drive-in prostory fastfoodových řetězců a v osmdesátých letech obchodní centra, v nichž se setkávali (Boyd, 2017).

3.2.7 Snapchat

Hlavní myšlenka aplikace Snapchatu spočívá v nepřehlcování on-line prostoru virtuálním odpadem. Snapchat funguje velmi snadně, po pořízení fotografie nebo krátkého videa na něj nastavíte dobu, po kterou bude viditelné. Po uplynutí tohoto časového termínu se příspěvek smaže a již není dohledatelný (Trhoň, 2013).

Kromě sdílení fotografií a videí Snapchat disponuje i chatem, prostřednictvím něj je možné posílat zprávy, obrázky, smajlíky, uskutečňovat hovory a videohovory (Jandura, 2016).

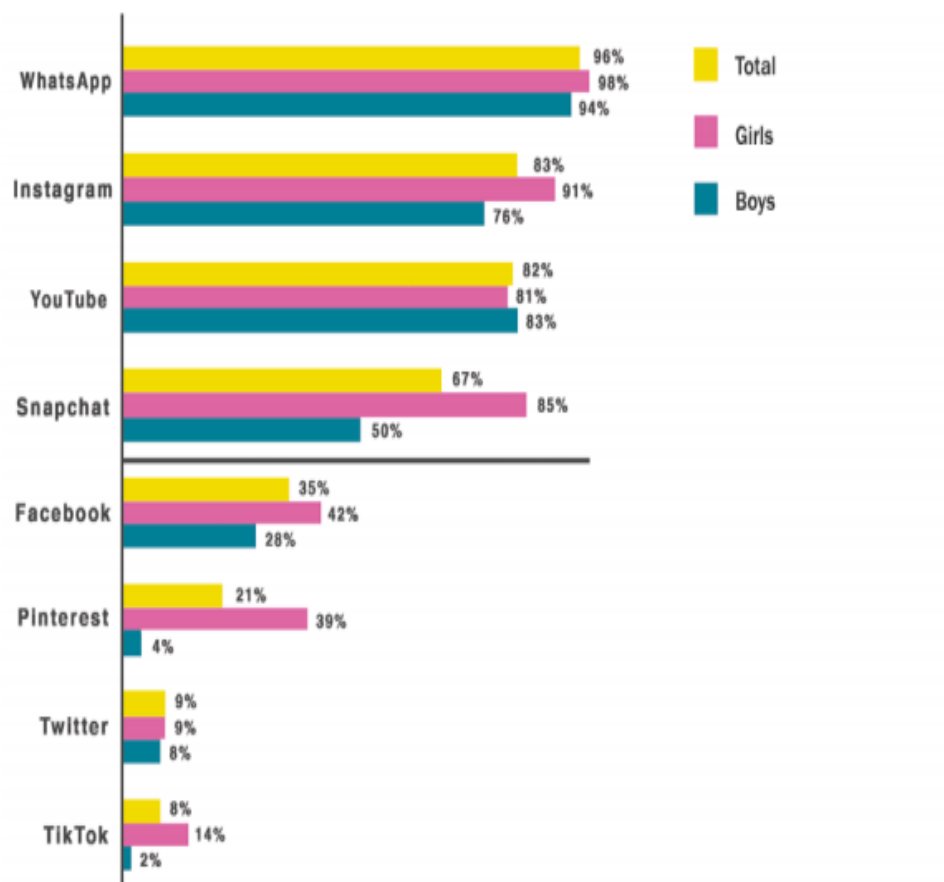
Registrace je omezena věkem. Stejně tak jako u Facebooku zde platí věková hranice 13 let (Dostupný internet, ©2016).

3.3 Vliv sociálních sítí na adolescenty

Boyd (2017, s. 36) uvádí: „teenagerům nevadí, že sociální média využívají jako prostředek sociální interakce. Jejich nadšení pro sociální média zpravidla pramení z touhy po společenském životě“.

Vliv sociálních sítí na adolescenty a jejich komfort s využíváním sociálních médií ve své studii hodnotí Beyens a kolektiv. Šetření zaměřili na plošné účinky pasivního vnímání sociálních sítí u dospívající generace. Výzkum byl cílen na síť Instagramu a WhatsApp. Do týdenní studie bylo zařazeno 63 adolescentů ve věku 14-15, kteří byli sledováni v průběhu 1 týdne. Respondenti byli aktivně vyzváni, aby 6x během dne zaznamenali prostřednictvím

mobilního telefonu využívání sociálních sítí a jejich komfort při této aktivitě. Do analýzy se dostalo 2155 hodnocení. Z šetření vyplynulo, že 44 % dotazovaných necítilo žádný diskomfort při pasivním využívání sociálních médií, pouze 10 % se cítilo hůře a 46 % dotazovaných se cítilo lépe. Analýza ukázala, že většina adolescentů nezaznamenává diskomfort při využívání sociálních médií, nijakým způsobem je nezatěžuje a mládež pocítuje spíše přínos s užíváním sociálních sítí. (Beyens a kol., 2020).

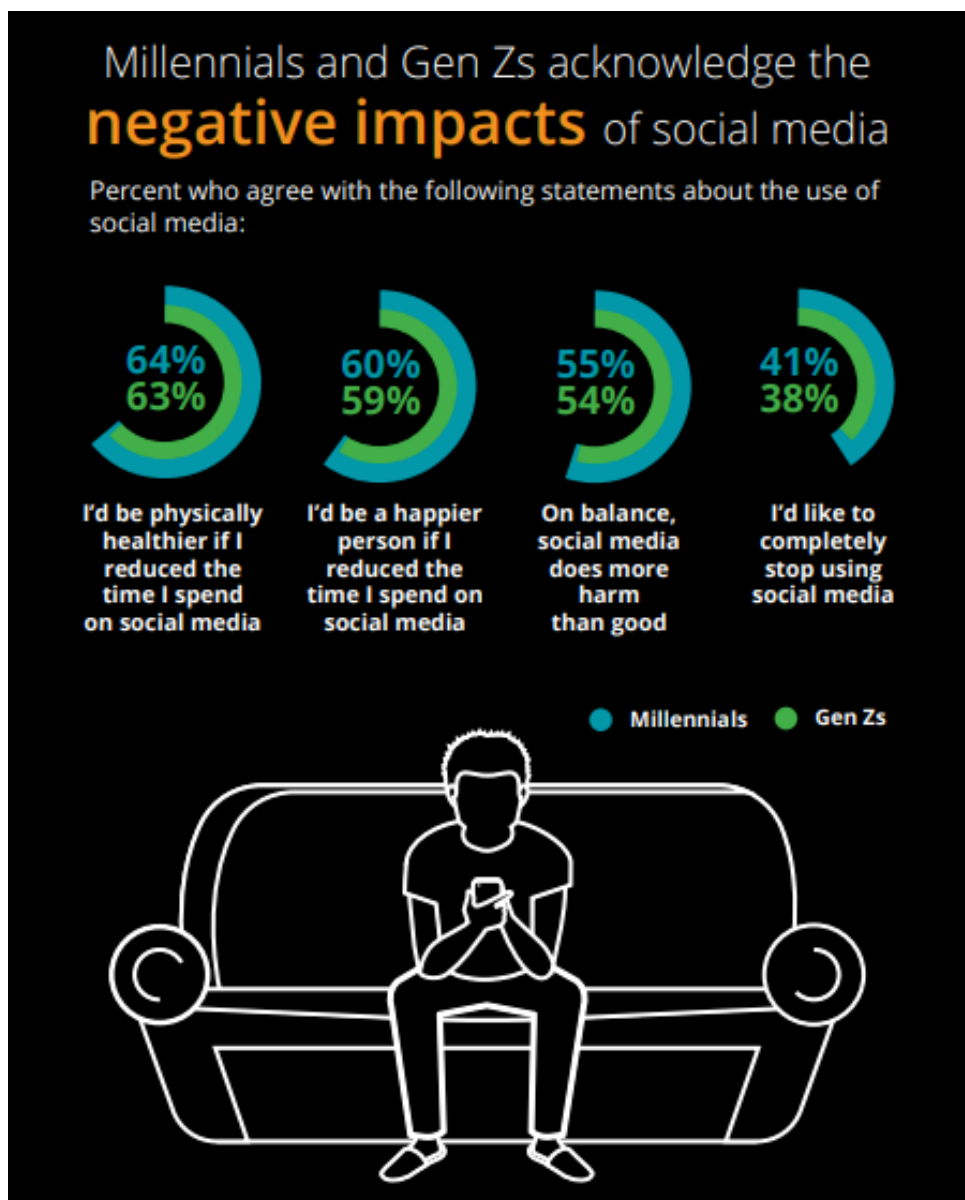

Obrázek 5 – Využívání sociálních sítí adolescenty (Beyens a kol., 2020, s. 6)

Negativní stránku neustálého připojení k sociálním sítím vyzdvihly výsledky studie Deloitte s názvem The Deloitte Global Millennial Survey 2019. Ze studie vyplynulo, že mileniálové a generace Z mají ambivalentní vztah k sociálním médiím. Na otázku, zda by byli spokojenější, kdyby omezili čas strávený na sociálních sítích, odpovědělo 59 % respondentů patřící

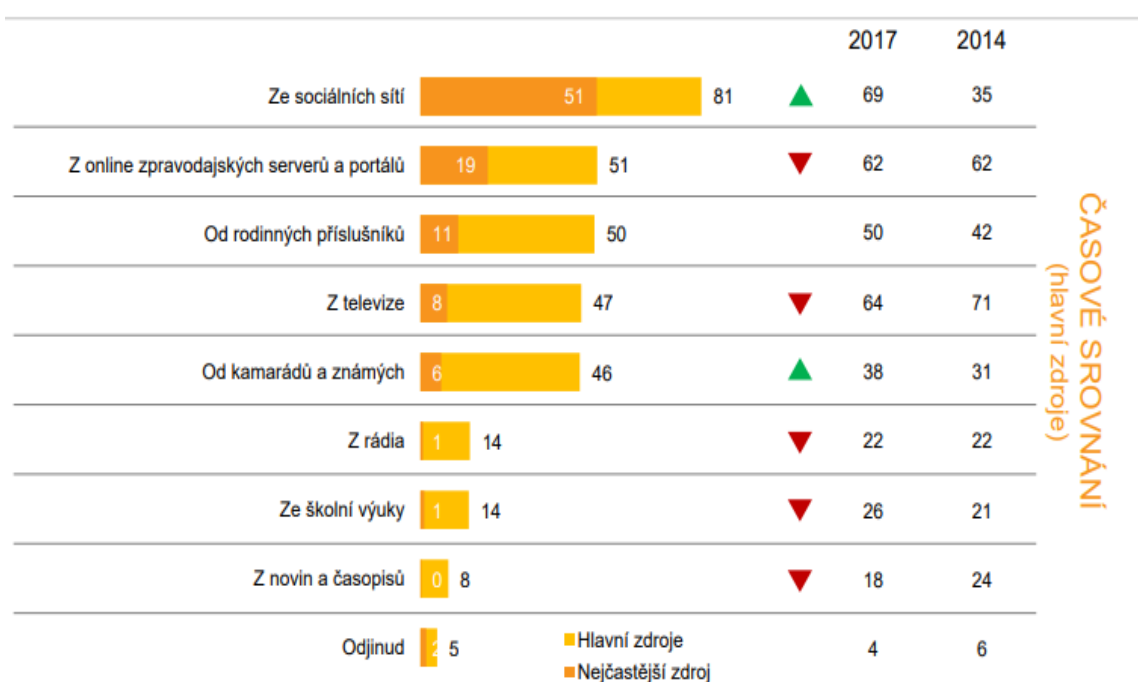
do generace Z pozitivně. Dále pak 54 % souhlasilo s tvrzením, že sociální média jim přináší více škody než užitku. Nakonec 38 % respondentů souhlasilo s tvrzením, že by chtěli zcela přestat používat sociální média. Výsledky této studie poukazují, jak si je generace Z vědomá vlivu sociálních médií. Sami si uvědomují negativa, která jim přináší sociální média (Deloitte, 2019).

Výsledky těchto studií ukazují, jak moc si je generace Z vědomá účinků sociálních sítí. Dokážou si sami vyhodnotit a uvědomit, že se na ně sociální sítě podepisují i negativním účinkem, mají tedy zpětnou vazbu a podle mého názoru je to odraz určitého sebeuvědomování.

Obrázek 6 – Vnímání negativních vlivů sociálních sítí (Deloitte, 2019)

V České republice adolescenti nezaostávají za svými vrstevníky ze západních zemí. Sociální sítě i pro ně jsou již určitou součástí dnešního života. Nejsou pro něj jen únikem od reálného světa, ale stávají se zásobárnou informací. Prostřednictvím těchto platforem nabývají zkušenosti a dovednosti. Výzkum společnosti JSNS.CZ, která srovnávala data z výsledků šetření z minulých období, zaznamenala zjištění, že studenti považují sociální sítě za primární zdroj informací. Role školní výuky je na ústupu a shodně do pozadí se posouvají tradiční média, a to jak tisk, tak také rozhlas. Strmý nárůst využívání sociálních sítí adolescenty je od roku 2017. Pouze 14 % studentů zahrnuje školu mezi hlavní informační zdroje a pouze 1 % ji uvedlo jako hlavní zdroj informací (JSNS. CZ, 2021).

Obrázek 7 – Sociální sítě, jako primární zdroj informací (JSNS CZ., 2021, s. 67)

Minisčítání, které proběhlo pod záštitou Českého statistického úřadu, potvrdilo zjištění studie JSNS. Mini sčítání mělo za cíl zmapovat chování a postoje dětí a adolescentů. Výzkumné šetření proběhlo v období od 1. listopadu 2020 do 13. prosince 2020 a zúčastnilo se 18 833 žáků z 1593 tříd a 298 škol, a to prostřednictvím dotazníků. Šetření bylo primárně zaměřeno na priority, vztahy, komunikaci, sociální sítě a důvěru v informace. Výsledky výzkumu ukázaly, že adolescenti využívají sociální sítě a online média ke komunikaci více jak ze 70 %. Respondenti uvedli, že 44 % z nich využívá ke komunikaci sociální sítě jako je Facebook, Messenger, Instagram a 28 % z dotazovaných uvedlo, že jako komunikační kanál využívá zaslání SMS, dále WhatsApp, osobní setkání preferuje pouze 18 % zúčastněných. Favoritem v sociálních sítích byl dospívajícími označen Instagram, v závěsu platforma YouTube a na pomyslném třetím místě se umístil Facebook. Rozdíl je také patrný, které sociální sítě jsou v oblibě u dívek a které u chlapců. Hoši preferují YouTube, děvčata Instagram a také platformu Snapchat a Tik Tok. Dívky také mírně předstihly chlapce v komunikaci v online prostoru a to o 4 %. Z výzkumu vyplývá jednoznačná zainteresovanost adolescentů na sociálních sítích. (Voldánová a kol., 2021).

Obrázek 8 – Jak nejčastěji komunikuješ s kamarády (Voldánová a kol., 2021, s. 9)

Obrázek 9 – Na jaké sociální síti máš účet (Voldánová a kol., 2021, s. 10)

4 PANDEMIE COVID-19

V současné době se společnost potýká s celosvětovou zdravotní krizí, která se odráží ve všech sférách života. Koncem roku 2019 se světem začala šířit mutace nového viru, na který lidský organismus nemá protilátky. Moderní svět se setkal s globální katastrofou, na kterou nebyl připraven.

- **Pandemie**

Pojem pandemie vychází z řeckého pan (všichni) a démos (lidé). Jedná se o onemocnění virového původu šířící se napříč zeměmi a kontinenty. Pandemie potřebuje pro svůj vznik nový kmen. Lidstvo není operativně připraveno na novou mutaci, nedokáže ji v prvním stádiu specifikovat, nemá na ni adekvátní medikaci, stává se hrozbou. Pro označení pandemie musí mít onemocnění infekční charakter. Vznik pandemie souvisí s novým patogenem, se kterým se organismus ještě neseťkal, organismus není na tento vir připraven, nemá vytvořené protilátky, tím se stává velmi nakažlivý a nebezpečný pro populaci (Pandemie, ©2016-2021).

Heller (2020) uvádí, že pro člověka ani zvíře samotný virus není smrtelně nebezpečný, co jej může zabít, jsou průvodní příznaky, jež provází toto onemocnění. Oslabuje imunitní systém, hledá si v organismu slabé místo a tím se pro populaci stává rizikový. Obavu a strach z tohoto druhu onemocnění provázelo lidstvo již od starověku. V minulosti byla tato pohroma posuzována z pohledu církve. Lidé byli přesvědčováni, že dobré věci se dějí z vůle štědrosti boha a ke zlým událostem dochází kvůli jejich hříchům. Mor, který ve středověku plnil lidstvo a zdecimoval Evropu, se přisuzoval božimu hněvu. V několika století později ukázala svou moc španělská chřipka. Té podle odhadů podlehl až 100 milionů lidí, na svůj účet si tato pandemie připsala více obětí než obě světové války ve dvacátém století. Zmutované viry lidstvo provází od nepaměti a v určitých periodách se hlásí.

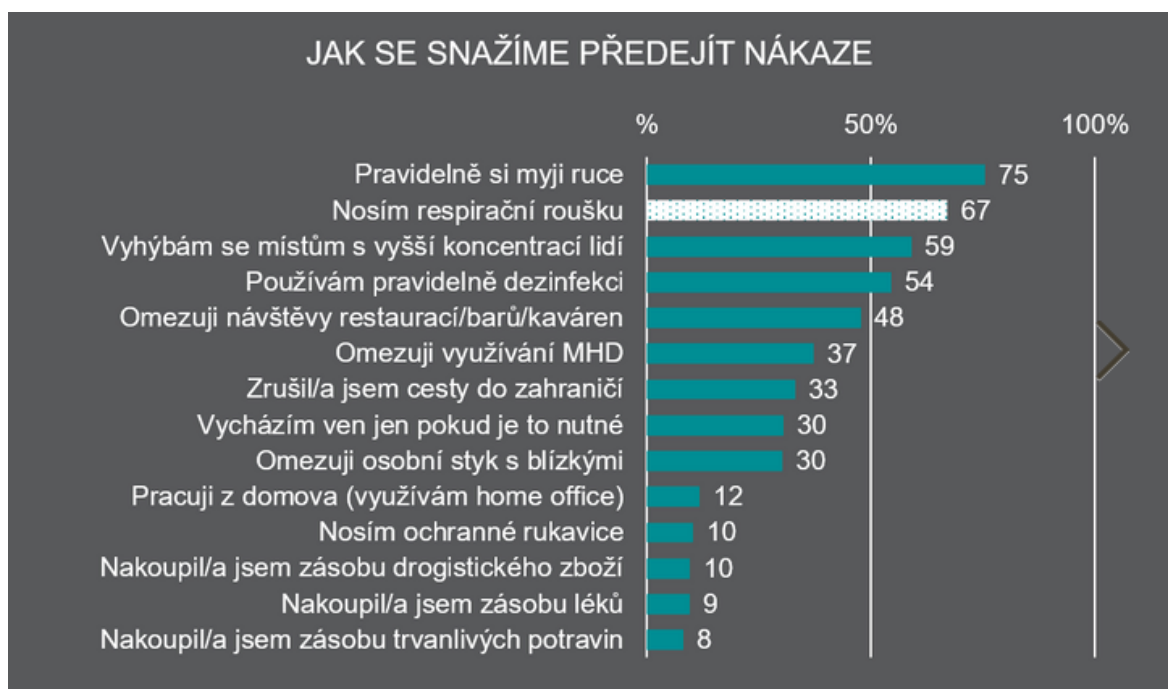
- **Covid – 19**

Definice koronaviru podle Ministerstva zdravotnictví České republiky:

„Onemocnění Covid–19 je způsobeno novým typem koronaviru s odborným označením SARS-CoV-2. Jedná se o vysoce infekční onemocnění, které se projevuje zejména horečkami, respiračními potížemi (kašel, dušnost), bolestí svalů a únavou. U strašících a chronicky nemocných může nemoc mít vážnější průběh a může vést i k úmrtí“. Počátek epidemie je datován k 31. prosinci 2019, kdy byly první případy hlášeny v čínském městě Wu-Chan

v provincii Chu-Pej. V České republice byly tři první případy nákazy novým koronavirem prokázány 1. března 2020“ (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, ©2021).

Pandemie Covid-19 sebou přinesla pro společnost omezení, které jsou pro současnou generaci něčím novým, s čím se v minulosti nesešla. Život se všem radikálně změnil, s pandemií přišly zákazy, příkazy, se kterými se museli občané vyrovnat. Ke zvládnutí současné situace je potřeba se dané nemoci bránit. První apel a příkaz, bylo plošné zavedení nošení roušek. Rouška ale není jedinou prevencí, jak se vyhnout možnému šíření nákazy. Mezi další preventivní opatření, které podnikáme je, omezení styku s lidmi, a to především vyhýbání se míst s větší koncentrací osob a dodržování hygieny, pravidelné mytí rukou a dezinfekce. Ochota, jak se zapojit do boje proti Covidu-19 prostřednictvím těchto restrikcí je mezi občany různá. Na základě výzkumu, který proběhl v období října roku 2020 a jehož se zúčastnilo 1002 respondentů, je zřejmé vnímání současné situace. Na mytí a dodržování hygienických pravidel sází nejvíce z dotazovaných, dále je snaha o nošení ochrany úst a nosu, za tímto pravidlem se drží doporučení snížení pohybu mezi lidmi (Štěpánek, 2020).

Obrázek 10 – Jak se snažíme předejít nákaze (Štěpánek, 2020)

4.1 Adolescenti v období pandemie Covid-19

Současná situace mění zažitě stereotypy a způsoby toho, jak se chováme, jak žijeme a v neposlední řadě, jak trávíme volný čas.

Pro děti je dnešní doba nepochopitelná a dospělí se s takovým způsobem života neseťkali, o to obtížněji se potýkají s tím, jak dětem nastalou situaci vysvětlit. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo manuál, jak lépe na toto téma komunikovat s dětmi. Součástí manuálu je příručka *Koroňák není kamarád*, která byla primárně směřována na děti mezi 8.-12. rokem, využitelná je i pro mladší děti, tak také pro dospívající. Tato edukativní pomůcka slouží k zamyšlení nad emocemi, otázkami, které se váží k současné době, podporuje sounáležitost, zvládání zátěže plynoucí z nelehké doby (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ©2013-2021).

Němcová upozorňuje, že dlouhodobá absence dětí v kolektivu, která souvisí s pandemickými opatřeními může mít na děti a dospívající negativní vliv. Snižuje se schopnost komunikovat face to face a navazovat osobní kontakty. Při izolaci v domácím prostředí adolescenti ztratili přirozené prostředí pro trénink sociálních dovedností, řešení konfliktů, vyjednávání a spolupráce. To vše může negativně ovlivňovat psychiku dospívajících (Němcová, 2021).

Jednou ze stěžních restrikcí je ta, která omezuje volný pohyb a kontakty mezi lidmi. Kvůli tomu se komunikace přenesla do online prostředí. Pro děti a mládež, která byla zvyklá na virtuální prostředí, není svět za monitorem ničím neobvyklým, přesto kontakt omezený na sociální síť není v žádném případě dostačující. Lidé jsou od dětství formováni okolním prostředím. Předchozí generace zažili, dětství plné sociálních kontaktů a vlivů, o co jsou adolescenti dnešní doby ochuzeni (Halaštová, 2021).

4.2 Distanční výuka v období pandemie Covid-19

Distanční způsob vzdělávání je forma učení, která poskytuje nové způsoby vzdělávání. Účastníci studia jsou od vyučujícího odděleni. Odpovědnost za průběh a výsledky vzdělání spočívá převážně na studujících (Palán, 2002).

Pro školou povinnou generaci se změnil systém vzdělávání. Každodenní zasedání do lavic vystřídala výuka za monitorem z pohodlí domova. Bezprostřední situace, která nastala kvůli pandemii posunula úroveň digitalizaci českého školství. Některé školy díky nástupu online

výuky nejen že dokázaly zvýšit úroveň digitálních dovedností, ale zároveň upravily obsah vzdělávání i pedagogický přístup k žákům (Keményová, ©1996-2021).

Proti tomu pediatr doktor Balík upozorňuje na negativní dopady současné situace na zdraví dětí. Distanční výuku vidí problematickou převážně u dospívajících ve věku 16-17, pro něž je současný stav demotivující. Většina dětí nejsou introverti, kterým by vyhovovalo online vzdělávání a mnozí z nich nemají rodiče, kteří by s nimi v domácích podmínkách trávili čas na home office a mohli se jim věnovat (Sokolová, ©2003-2021).

S doktorem Balíkem se ztotožňuje pediatřička Tamara Polášková. U dětí a mládeže popisuje případy malých pacientů, kteří trpí ztrátou obvyklých sportovních aktivit a odloučení od školního prostředí (Přadová, ©1996-2021).

Děti i dospívající jsou vtaženi do světa médií a moderních technologií a nemají možnost aktivně navštěvovat školy, zaběhlé sportovní či jiné aktivity. Jejich volnočasové aktivity v době pandemie zmapovala výzkumná agentura NMS Market Research. Pro společnost Milka provedla během měsíce června 2020 šetření, které bylo zaměřeno na aktivitu dětí a mládeže. Výsledky ukázaly, že 4 z 5 dětí ve věku 6–15, vyrazí každý den ven, a to v průměru na 2 a ½ hodiny. Rodiče mají možnost díky práci z domova mít více dětí pod dohledem. Z výzkumu společnosti Milka vyplynulo, že 73 % rodičů se snaží redukovat dětem čas strávený s elektronickými zařízeními. Z výzkumu také vyplynulo, která média adolescenti preferují: 86 % z dotazovaných využívá mobilní telefon, 55 % tablet, 42 % počítač, 31 % herní konzoli a 23 % chytré hodinky (Klimeš, 2020).

JAK TRÁVÍ ČESKÉ DĚTI SVŮJ VOLNÝ ČAS?

Obrázek 11 – Jak tráví české děti svůj volný čas (Klimeš, 2020)

Hodnotit, jakým způsobem se podepíše pandemie na generaci Z je předčasné. Názory se různí a s větším odstupem času bude možné posoudit, do jaké míry měla daná situace jak záporný, tak také kladný vliv na děti a dospívající.

5 METODOLOGIE

Základní pojmy jsou shrnuty v teoretické části bakalářské práce. Charakterizování jsou adolescenti a jejich postoj k sociálním sítím. Popsán je přístup k médiím a mediální gramotnosti, jež u mládeže přímo souvisí s užíváním internetu. Objasněny jsou platformy, které umožňují přístup do on-line prostředí a slouží ke komunikaci, dále jsou také zdrojem informací.

Objasněn je pojem pandemie a následně specifikována situace související s Covid-19, která od základu změnila zažité návyky, stereotypy a chování jak dospělých, tak dětí a mládeže.

5.1 Výzkumný problém

Zaběhlé chování a jednání obyvatel bylo s příchodem pandemie Covid-19 zcela pozměněno. Denní rutina dětí, mládež i dospívajících se musela přizpůsobit nově vzniklé situaci. Mládež je vystavena změnám, které primárně souvisejí se vzděláním, trávením volného času a komunikaci s okolním světem. Vystává zde problém, do jaké míry se dospívající dokážou se vzniklou situací srovnat. Jak se změnil zažitý každodenní režim, jaké zápory a jaké klady současná situace teenagerům přinesla. Život se z osobní roviny přesunul za monitor, kde se v době pandemie odehrává jak vzdělávání adolescentů, tak je to prostředí k virtuálnímu setkávání. Sociální sítě v době pandemie Covid -19 suplují jak dětská hřiště, schůzky na lavičkách v parku, nebo jen dříve běžné postávání před školou.

Je otázkou, zda adolescenti, jež vyrůstali v on-line prostředí pocítují určitý diskomfort, nebo jim on-line svět zcela vyhovuje a sociální sítě jim nahradí reálný život.

5.2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaký postoj mají adolescenti k sociálním sítím, k internetu, zda v rámci edukace jsou vedeni k mediální gramotnosti. Zda a jakým způsobem využívají zástupci generace Z sociální sítě v době pandemie Covid – 19. Jakým způsobem se změnilo vnímání sociálních sítí mládeží, v době pandemie. Zda a do jaké míry jsou pod vlivem sociálních sítích, jestli dokážou vyselektovat pozitiva, které jim tyto platformy přináší a rozpoznat negativa, jež s využíváním online prostředí souvisí, dále zdali si dovedou představit život bez sociálních sítí.

5.3 Výzkumné otázky

Pro výzkumné šetření bylo zvoleno pět základních výzkumných otázek:

VO1: Jak adolescenti využívají internet v době pandemie?

VO2: Jaká je míra mediální gramotnosti adolescentů?

VO3: Jak adolescenti využívají sociální sítě v době pandemie?

VO4: Jaké jsou pozitivní stránky využívání sociálních sítí adolescenty v době pandemie?

VO5: Jaké jsou negativní stránky využívání sociálních sítí adolescenty v době pandemie?

5.4 Výzkumné šetření a metoda sběru dat

Výzkum bude opřen o primární data. Podle Kozla jsou primární informace data, jež se shromažďují pro daný specifický účel (Kozel a kol., 2011).

Cílem kvalitativního výzkumu zjistit skryté, hlubší příčiny zkoumaných jevů, postojů a názorů (Malý, 2008).

Šetření bude probíhat **prostřednictvím osobního dotazování**, jež bude mít podobu rozhovoru tazatele pouze s jedním respondentem. Tato metoda je finančně, časově i organizačně náročnější a je v zájmu tazatele, mít kvalitně nachystané otázky a na daný rozhovor být připraven (Foret, 2012).

Pro výzkum, jenž bude oporou pro praktickou část bakalářské práce budou osloveni participanti z řad adolescentů jak z ranné, střední, tak i pozdní fáze adolescence. Počet participantů je směřován **na 8-12 účastníků šetření**. Genderově by měl být vzorek dotazovaných vyvážený.

S přihlédnutím na dotazované je zvolen polostrukturovaný rozhovor, kdy tazatel má k dispozici seznam otázek. Dotazy jsou řazeny ve stanoveném pořadí, znění otázek se v průběhu rozhovoru volně doplňuje podle znalostí a ochoty respondenta (Kozel a kol., 2011).

Rozhovory budou probíhat podle předem daného scénáře, kdy dotazy budou kladeny na základě předem připraveného scénáře. Shodné okruhy otázek budou položeny všem účastníkům výzkumu.

Scénář rozhovoru bude mít tuto strukturu:

- navázání kontaktu s dotazovaným, vzájemné se představení;
- okruh otázek se zaměřením na vzdělávání adolescentů v době pandemie Covid-19, související využívání internetu, on-line prostoru a trávení volného času participantů;
- dotazy směřované na mediální gramotnost, znalost neznalost pojmu a orientace ve světě médií;
- otázky cíleny na sociální sítě, kdy se adolescent registroval, proč se registroval, jaké nástroje využívá k připojení na sociální sítě, kolik přátel má na sociálních sítích, co mu nabízí sociální sítě, jak je využívá, zda si uvědomuje klady a zápory využívání těchto platforem a přínos sociálních sítí v době pandemie;
- dotazy na vnímání pandemické situace, jakým způsobem se tato krize odráží v běžném životě adolescentů;

Scénář rozhovoru je nedílnou součástí bakalářské práce, je zařazen mezi přílohy.

Z rozhovorů budou pořízeny nahrávky jenž, budou primárním zdrojem informací k praktické části bakalářské práce. Z dialogů budou také pořízeny písemné záznamy sloužící jako pracovní podklady tazatele.

5.5 Způsob zpracování dat

Získaná data budou vyhodnocena prostřednictvím obsahové analýzy z uskutečněných rozhovorů. Nešpor (2018) specifikuje obsahovou analýzu, jako analytickou metodu, směřující k uspořádání a odhalování latentních informací z písemných materiálů nejrůznějšího druhu. Metoda vychází ze zjevného obsahu sdělení a je postavena na objektivním, systematickém a kvantitativním popisu.

Ze záznamů z rozhovorů a písemných zápisů budou pořízeny přepisy. Tyto podklady poslouží jako výstupy na odpovědi k výzkumným otázkám bakalářské práce.

Objektivita šetření je ovlivněna jak výzkumným vzorkem vybraných respondentů, tak také interpretací odpovědí tazatele. Otázky nemusí dotazovaní vždy správně pochopit a odpovědi se nemusí slučovat s jejich postoji. Probíhající pandemická situace může ovlivnit jak postoje,

tak názory dotazovaných. Úsudky mohou být příliš zaujaté, nebo odpovědi nemusí být vždy slučitelné se skutečným názorem respondenta.

5.6 Časový harmonogram práce

- stanovení výzkumných otázek: leden 2020;
- podle teoretických poznatků sestaven scénář rozhovorů: 1.2.-15.2. 2021;
- oslovení respondentů, uskutečnění rozhovorů: 1.3.-20.3. 2021;
- rozbor rozhovorů: 20.3.-26.3. 2021;
- zpracování výsledků šetření, vyvození závěrů: 27.3. -15.4. 2021;

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ANALÝZA VÝZKUMU

Analýza výzkumu zahrnuje jak představení výzkumného vzorku participantů, tak také tematicky členění okruhy otázek a následných odpovědí respondentů, které směřují k odpovědím na výzkumné otázky a k cíli bakalářské práce.

6.1 Představení participantů a realizace výzkumu

Tabulka 1 – Přehled participantů (zdroj: vlastní)

	Chlapci	Dívky
Věk 12-13	CH6 osobní rozhovor	D5 osobní rozhovor D6 osobní rozhovor
Věk 15	CH1 osobní rozhovor	D4 on-line
Věk 17-19	CH3 on-line CH4 on-line CH6 on-line CH2 on-line	D1 osobní rozhovor D3 osobní rozhovor D2 osobní rozhovor
Celkový počet	6	6
Osobní rozhovor	2	5
On-line rozhovor	4	1

V první polovině měsíce března 2021 byli osloveni participanté, jenž projevíli ochotu zúčastnit se šetření a podělit se o své názory a postoje na dané téma.

Rozhovory se uskutečnily jak formou osobního setkání tazatele a dotazovaného, tak byl využit on-line prostor. Z důvodů pandemické situace se některá interview odehrávala na platformě Teams a Skype. Celkem proběhlo 12 rozhovorů. Genderově byly skupina vyvážená, odpovědělo 6 chlapců a 6 dívek, také skladba účastníků zasáhla všechny vývojové fáze adolescence od rané, střední i pozdní fáze adolescence. Účastníci šetření jsou žáky jak základních škol, tak také středních škol Zlínského kraje.

Rozhovory proběhly podle předem daného scénáře. Délka dialogů měla rozsah 15-25 minut, s přihlédnutím k zaujetí dotazovaného a ochotou podělit se o své postoje a zkušenosti.

U každého rozhovoru byl pořízen zvukový záznam a písemný zápis, jenž sloužil k vypracování praktické části bakalářské práce.

Dotazovaní i právní zástupci dotazovaných s rozhovory dobrovolně souhlasili a svůj souhlas stvrdili souhlasným stanoviskem. Znění Informovaných souhlasů je nedílnou součástí bakalářské práce a figuruje jako příloha.

Následně dialogy byly autenticky přepsány. Rozsah prepisů se pohybuje od 4-9 strany, tyto prepisy jsou k dispozici na přístupném úložišti včetně nahrávek rozhovorů a informovaných souhlasů.

Přepisy rozhovorů:

<https://drive.google.com/drive/folders/1dyWhxf4Ru1fMTj0mc0M5fi-GAVv7GP8AA?usp=sharing>

Zvukové záznamy rozhovorů:

<https://drive.google.com/drive/folders/1FsC0O7pTQQecngMDOFL09xUyI-7Xy-tfH?usp=sharing>

Pro zachování anonymity participantů, nejsou v praktické části uvedena jména person, ale pouze jsou uvedeni dotazovaní označení:

CH (1-6) – chlapani, D (1-6) – dívky. Pro přehlednější orientaci autentických odpovědí, které se promítají v bakalářské práci bylo zvoleno toto označení. Klíč, kterým se identifikují jednotlivé osoby je přiložen u informovaných souhlasů a také umístěn na daném přístupném úložišti.

Dotazy byly rozděleny do bloků týkající se jak poznání participanta samého, tak jeho životních návyků, denních stereotypů a rutiny běžného dne. Cíleno bylo především na využívání internetu, sociálních sítí a platforem, na kterých jsou v současné době adolescenti aktivní. Období, ve kterém probíhalo výzkumné šetření, je poznamenáno situací s pandemií Covid – 19, jež se promítlo v otázkách i odpovědích.

Tematické okruhy otázek:

- navázání kontaktu s dotazovaným;
- dotazy k využívání on-line prostoru v rámci distanční výuky v období pandemie Covid-19;
- dotazy na denní režim adolescentů v období pandemie Covid-19;
- otázka znalosti pojmu mediální gramotnosti;
- dotazy cílena na sociální sítě a jejich využívání;
- dotazy směřovány na současnou situaci související s pandemií Covid-19;

6.2 Vzdělávání adolescentů v on-line prostoru v období pandemie Covid-19

Otázky, které jsou cíleny k formě vzdělávání, směřují na to, jak adolescenti využívají internet v době pandemie Covid-19. Jestli jsou obratní jak v obsluze zařízení, které používají k přístupu do on-line prostředí, tak zda rozumí informacím, které k nim z médií míří.

K poznání dotazovaného a přiblížení se jeho osobě a navázání přátelského kontaktu jsou na participanty mířeny i dotazy na spokojenost nebo nespokojenost s distanční výukou a jejich denním režimem v období pandemie Covid-19.

Zda mají problémy s přijímáním informací přes tyto platformy, a zda mají povědomí o mediální gramotnosti a celkový komfort či diskomfort při tomto pobytu v on-line prostředí.

Také byla snaha zjistit, zda v rámci studia jsou nějakým způsobem připravováni na pobyt v on-line prostředí.

6.2.1 Forma vzdělávání

Z odpovědí participantů vyplynulo, že u všech ze 12 dotazovaných ve školním roce **2020/2021 probíhá distanční výuka prostřednictvím on-line platformy**. Převážná část dotazovaných, 6 dívek a 5 chlapců uvedla jako primární kontakt s učitelem platformu Teams, pouze jeden dotazovaný chlapec zmínil aplikaci Google Meet. Znamky jsou zapisovány do aplikace Bakaláři.

6.2.2 Zařízení využívána u on-line výuky

Tabulka 2 – Přehled zařízení využívaných u on-line výuky (zdroj: vlastní)

Zařízení	Dívky	Chlapci	Celkem
Smartphone	3	3	6
iPad	3	0	3
Notebook	5	3	8
Stolní PC	0	3	3

Dotazovaným byla položena otázka, jaké zařízení využívají k distanční výuce. Z uvedené tabulky č.2 vyplývá, že **adolescenti k připojení do on-line vyučování preferují zařízení notebook**, na druhé příčce zvolili smartphone a tři dotazovaní zmínili iPad a stolní PC. Někteří dotazovaní sdělili, že zařízení volí podle aktuální situace. **Žádný problém s obsluhou zařízení neměl nikdo z dotazovaných.** Všichni participanti uvedli, že se jedná o jejich vlastní zařízení a při distanční výuce mají možnost mít své zázemí, kde jej nikdo neruší.

D1: „Mám svůj pokoj. Mám takový malinkatý pokoj v přízemí, nebo můžu jít do takové menší pracovny, kde mám úplný klid, protože je to v jiném podlaží, než je zbytek rodiny“.

6.2.3 Klady a zápory distanční výuky

Participanti byli dotazováni na spokojenost a nespokojenost s distanční výukou.

Tabulka 3 – Klady distanční výuky (zdroj: vlastní)

Klady	Dívky	Chlapci	Celkem
Režim-přizpůsoben žákovi/studentovi	1	3	4
Ranní vstávání	3	1	4
Nemusí se dávat pozor, opisování	2	2	4
Nepocítují stres	2	0	2
Žádný klad	1	2	3

Největší výhodu v distanční výuce participantů vidí v denním režimu, který si mohou přizpůsobit vlastním potřebám. Tento klad uvedla 1 dívka a 3 chlapci.

D4: „Můžu si rozvrhovat plány a úkoly“.

CH1: „Je to lepší v tom, že člověk si může ty věci jinak zorganizovat“.

CH3: „Líbí se mi časová svoboda“.

CH5: „Pozitivum vidím ve vlastním rozvrhu“.

Ranní vstávání, jako bonus distanční výuky vnímají 3 dívky a 1 chlapec.

D1: „Člověk může vstávat 5 minut před hodinou“.

D2: „Nemusím tak brzo vstávat“.

D4: „Můžu vstávat v kolik chci“.

CH6: „Možná tak vstávání“.

Další pozitivum dotazování spatřují v opisování a také v tom, že nemusí dávat pozor. Tuto možnost uvedla 2 děvčata a 2 chlapci.

D3: „Tak výhody jsou, že si v hodinách dělám, co chci, nemusím úplně dávat pozor nebo si psát zápisky, nemusím vidět lidi, které vidět nechci a ti učitelé nevidí, co dělám u těch písmeček“.

D6: „Nemusím tak dávat pozor na hodinách jak ve škole, pak že můžu opisovat při písmečkách“.

CH1: „Když někoho nebaví ta hodina, tak nedává tolik pozor a nevnímá“.

CH3: „Při té výuce teď nemusíme dávat pozor“.

Dívky za klad vidí i to, že nepocítují při této formě výuky stres.

D2: „Nejsem tak ve stresu“.

D4: „No tak doma je to lepší, že nejsem tak vystresovaná, například ze zkoušení“.

Naopak 1 dívka a 2 chlapci uvedli, že žádný klad na distanční výuce nevidí.

Pokud by se daly shrnout **klady**, které vnímají dotazování adolescentů z distanční výuky, je zde cítit **preferenci určité osobitosti, volnosti, časové svobody a nedodržování zaběhlého režimu**.

Tabulka 4 – Zápory distanční výuky (zdroj: vlastní)

Zápory	Dívky	Chlapci	Celkem
Chybějící osobní kontakt s lektorem	3	2	5
Chybějící osobní kontakt se spolužáky	4	1	5
Neporozumění učivu, nedostatečná kvalita vzdělávání.	2	3	5
Absence předmětů	1	2	3
Motivace	1	1	2

Tabulka č. 4 ukazuje, jaké zápory vnímají adolescenti na distanční výuce v době pandemie Covid-19. Srovnatelně poukazují na chybějící osobní kontakt. 4 dívky uvedly, že se jim nedostává osobního kontaktu se spolužáky a 3 sdělily, že jim chybí osobní kontakt s lektorem. Chlapci tento nedostatek příliš nevnímají, pouze 2 z dotazovaných uvedli, že jim chybí osobní kontakt s lektorem a jeden dotazovaný sdělil absenci osobních kontaktů.

D3: „*Ráda bych se už viděla s některými spolužáky*“.

D5: „*Taky se nemůžu vídat s těmi přáteli (ze školy)*“.

D6: „*Chybí mi ten kontakt s učitelem, nevidím se s těmi lidmi ze školy*“.

CH2: „*Chybí mi ten osobní kontakt s lektory*“.

CH3: „*Chybí mi škola, ten fyzický kontakt s učitelem*“.

CH6: „*Nevyhovuje, že se s nikým nepotkávám*“.

2 dívky a 3 chlapci uvádí jako negativum distanční výuky neporozumění učivu, neaktivní přístup a špatnou kvalitu vzdělávání.

D1: „*Všechno se učíme distančně, no to je všechno takové teoretické, člověk nic fyzicky nevidí, pokusy, jak se třeba zbarví ty látky a podobně*“.

D2: „Když jsem ve škole, vše jsem více pochopila, pochytila a tak. No teď je to takové horší, z té on-line výuky nic nemám, nic moc se nedonutím udělat a naučit“.

CH1: „Když někoho nebaví ta hodina, tak nedává tolik pozor a nevnímá“.

CH5: „Tady ta on-line výuka v současné době nenahradí kvalitou to vzdělání, to vyučování ve škole“.

CH2: „My máme některé odborné předměty, takže to se těžko učí přes obrazovku a těžko se to vysvětluje, chybí praxe“.

Dále pak 1 dívka a 2 chlapci komentují absenci předmětů.

D5: „Ve škole jsou mé oblíbené předměty, které teď na té distanční výuce nemáme, třeba tělocvik nebo výtvarka“.

CH2: „Chybí mi odborné hodiny (neprobíhají)“.

CH4: „Chybějící odborná praxe (neprobíhá)“.

Chybějící motivaci uvedli 2 participanti.

D4: „Jsou věci, které jsou lepší ve škole, třeba ta motivace“.

CH6: „Není v tom ta motivace“.

Žádný z dotazovaných nevedl, že by měl problém s obsluhou zařízení, které využívá při distanční výuce, že by pociťoval neznalost s využíváním internetu a on-line prostředí.

Pokud by se dala sumarizovat **negativa** distanční výuky, tak je to **jednoznačně určitá potřeba osobních kontaktů**, která je v současné době nemožná. Další zápor, který dotazovaní vnímají, je nepochopení učiva, nedostatečná kvalita výuky. Tento faktor je trápí a uvědomují si, že on-line vzdělávání jim neposkytne takový rozsah, jako při fyzické návštěvě školy.

Pro shrnutí, zda participantům vyhovuje tato forma vzdělání, jednoznačně 5 chlapů uvedlo, že je tento způsob výuky neuspokojuje, jen jeden chlapec sdělil, že vidí v této formě jak výhody, tak negativa

CH1: „Na jednu stranu ano, na druhou ne“.

Dívky se k preferenci vyjádřily takto, 3 dívkám distanční výuka nevyhovuje. 2 dívky mají neutrální názor, kde se jednoznačně nepřiklání na žádnou stranu a 1 dívka volí výuku přes monitor.

D4: „Mně asi více vyhovuje tohle, distanční forma“.

6.2.4 Denní režim adolescentů při on-line výuce v období pandemie Covid-19

Dotazovaní v rámci rozhovoru popsali svůj denní režim při on-line výuce. Všichni participanti uvedli, že se denně připojují na internet, aby se zúčastnili školní výuky. 7 z dotazovaných uvedlo, že on-line výuka u nich probíhá od 7. nebo 8. hodiny ranní do 14. hodiny odpoledne. Dva participanti sdělili, že začínají v 7. nebo 8. hodinu ranní, ale výuka jim končí kolem 12 hodiny. 3 dotazovaní uvedli, že mají v rámci distanční výuky pouze 2-3 hodiny denně. Uvedení dotazovaní navštěvují 7. a 8. třídu ZŠ. Participanti se shodují, že nepocítují problém s přestávkami a se stravováním během on-line výuky.

Pokud zhodnotíme čas strávený participanty u monitoru a na internetu, adolescenti průměrně na distanční výuce stráví polovinu běžného dne.

6.2.5 Vzdělávací program související s obsluhou PC a porozumění on-line prostředí

V rámci výzkumného šetření byly kladeny dotazovaným otázky, zda během školní docházky měli nebo mají předmět, který by je seznámil s prací na počítači, dále jak pracovat s informacemi, které získávají jak z internetu, tak z jiných médií.

Dotazovaní téměř shodně uvedli, že v rámci školního vzdělání měli nebo mají předmět informatika, kdy 4 dívky řekly, že se zde naučily práci v prostředí Microsoft Word a Excel, totéž uvedlo i 5 chlapců.

2 dívky a 1 chlapec sdělili, že jim tento předmět nepřinesl žádné nové informace.

CH6: „Bylo to dost jako pro prvňáčky, protože si myslím, že to, co prvňáčci znají, to ten pan učitel nám vykládal v šesté třídě“.

D3: „Probíráme tam zbytečnosti“.

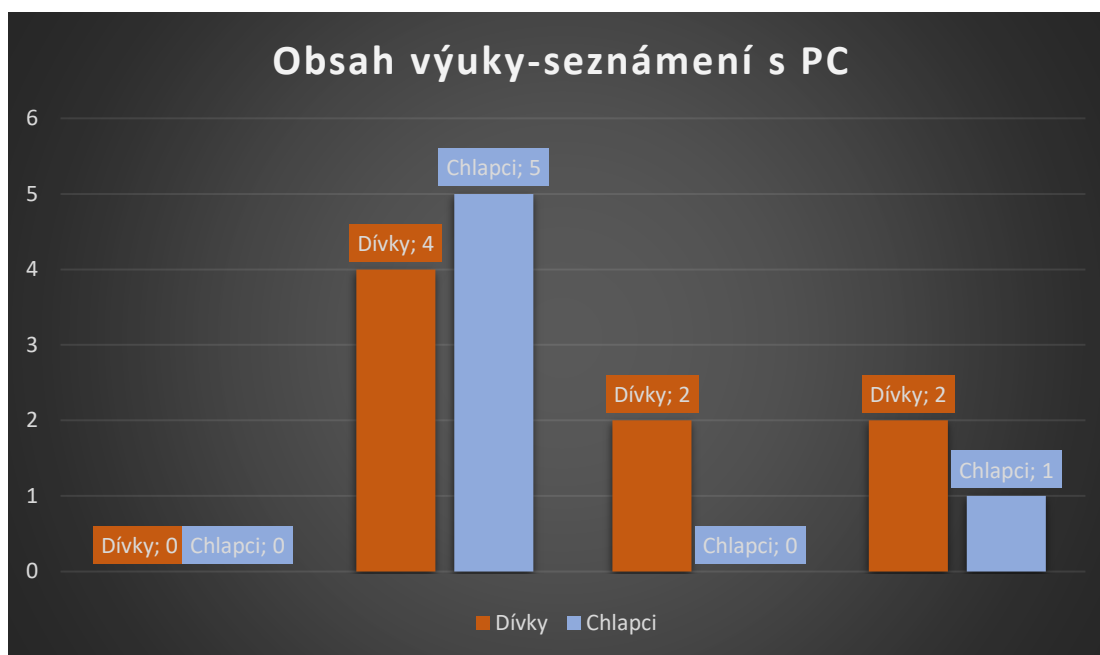
D4: „Tento předmět nebyl ničím užitečným. Já jsem většinou všechno uměla“.

2 dívky uvedly, že v uvedeném předmětu informatika se naučily psát všemi deseti.

Pokud by se dalo z odpovědí participantů posoudit, zda jsou v rámci školního vzdělávacího programu připraveni na on-line komunikaci, porozumění informacím z médií, z odpovědí je patrné, že je **výuka spíše směřována na obsluhu počítače**. Žáci se učí, jak psát a vytvářet výstupy, ale na to, jak se pohybovat on-line světě, jak filtrovat informace a rozpoznat případné nebezpečí internetu, tímto směrem vzdělávání neprobíhá. Sami adolescenti si však toto úskalí uvědomují.

D1: „Tento předmět spíše seznámí s aplikacemi od Microsoftu, jako je Word, Powerpoint a tak dále, ale neřekla bych, že to úplně nezajistí takovou tu bezpečnost na internetu, protože třeba spousta mladších dětí se neučí, že třeba ten Facebook může být opravdu nebezpečným místem“.

CH5: „Co se týká třeba internetu, to jsme neměli nic“.

Graf 1 – Obsah výuky, seznámení s prací na PC (zdroj: vlastní)

6.2.6 Znalost pojmu mediální gramotnost

Na otázku, zda dotazovaní mají povědomí o pojmu mediální gramotnost, shodně všichni participanti odpověděli, že v rámci školního vzdělávání jim nebyl tento pojem nijak vysvětlen a v rámci edukace nebylo nijak objasněno, jak přistupovat k médiím, jak vyhodnocovat obsah sdělení.

D1: „Upřímně řečeno, ne, nesetkala. Myslím si, že by to mohlo být něco takového, že každá sociální síť, není úplně bezpečné místo, a že lidé musejí být hodně obezřetní, koho si vlastně přidávají, například na Facebooku do přátel, nebo kdo je sleduje na Instagramu, a hlavně komu sdělující své osobní informace“.

D3: „Nějaká schopnost pohybovat se v online světě“.

D4: „Jsou to nějaké informace z médií, třeba právě z novin, televize, nebo z internetu, asi jak to užívat a tak“. Shodný názor má i D2.

D5: „Nedokážu si nic představit“.

D6: „Představuji si aktivitu na sociálních sítích nebo něco podobného“.

CH1: „Je to spíš to, že se děti musí učit, jak fungují sociální sítě“. Shodně uvádí i CH4.

CH2: „Pojem mediální gramotnost v rámci edukace nebyl vysvětlen“.

CH3: „Jedná o nějaké vyhledávání informací na různých mediálních stránkách“.

CH5: „Osobně si pod tím představuji, nějakým způsobem porozumění informací, která s námi média sdílejí a nějakým způsobem si z toho vyvodit vlastní výsledek, nějaký vlastní názor“.

CH6: „Netuším, co znamená pojem mediální gramotnost“.

Z odpovědí je patrné, že v rámci školního vzdělávání se nesetkali s pojmy mediální gramotnost a mediální výchova není zařazena do učiva. V dnešní době, kdy žáci každodenně usedají za monitor a setkávají se s on-line prostředím, by bylo žádoucí, aby měli povědomí o tom, co vše jim média nabízí a jak informace přijímat a selektovat. Pokud pro takový předmět není prostor v osnovách, měl by být zahrnut do některého předmětu, který by alespoň částečně žáky uvedl do on-line světa. Pokud ani tato možnost není reálná, alespoň v rámci přednášek provádět osvětu o bezpečí a nebezpečí v on-line prostředí a informací šířených prostřednictvím médií.

6.3 Sociální sítě

6.3.1 Věk registrace na sociální sítě

Tabulka 5 – Věk registrace na sociální sítě (zdroj: vlastní)

Věk	Dívky	Chlapci	Celkem
-13	5	4	9
+13	1	2	3

Z uvedené tabulky č.5 je zřejmé, že většina adolescentů se na sociální sítě registrovala již před dovršením 13 let. Tuto skutečnost uvedlo 5 dívek a 4 chlapci. Pouze 1 dívka a 2 chlapci uvedli, že se na sociální sítě přihlásili až po dovršení věkové hranice 13 let.

6.3.2 Důvod registrace adolescentů na sociální síť

Tabulka 6 – Důvod registrace na sociální síť (zdroj: vlastní)

Důvod	Dívky	Chlapci	Celkem
Registroval mě někdo blízký	3	1	4
Všichni měli účet	4	1	5
Komunikace s přáteli, spolužáky	0	1	1
Nutnost (škola)	0	2	2
Hry	0	1	1

Na otázku, jaký měli účastníci důvod přihlásit se na sociální síť, převažoval mezi adolescenty názor, že za registrací na sociální síť stála třetí osoba. 3 dívky uvedly, že jim přístup na tyto platformy umožnil někdo blízký a shodnou odpověď měl 1 chlapec.

D3: „Na Facebook mě zaregistrovala mamka, já jsem to moc nechtěla“.

D5: „Kamarádka mi to poradila a pomohla se mi tam registrovat“.

D6: „Sestra mě tam zaregistrovala“.

CH2: „Moje sestra mi to založila“.

Přiblížit se většině a to, že sociální síť již měli všichni, sdělily 4 dívky a pouze 1 chlapec.

D1: „Bylo to hlavně z důvodu, že to měl každý ve třídě, ale já jsem byla vlastně jediná, kdo Facebook neměl, takže jsem byla malinko vynechaná. Bylo to i malinko z donucení. Taková z nouze ctnost, protože jsem vlastně byla taková vynechaná z kolektivu“.

D2: „V té době už všichni byli registrovaní, takže jsem s nimi chtěla také komunikovat a zkusit to, o co vlastně tam jde“.

D4: „To bylo proto, že tu aplikaci měla moje sestra, protože ji měli ostatní. Z rozhovoru vyplynulo, že Vendula K. má starší sestru, které se chtěla přiblížit a na sociální síť se registrovala již v 9 letech“.

D6: „D3 byla na těch sociálních sítích, takže já jsem tam chtěla být taky“.

CH4: „Všichni měli facebookový účet, tak jsem si ho založil“.

Kvůli kamarádům se registroval 1 dotazovaný chlapec.

CH6: „Kamarádi, a to je všechno“.

Další důvody, které participanti uvedli k založení sociálních sítí:

CH1: „Na Messenger jsem se zaregistroval kvůli spolužákům, protože tam dávali úkoly. My tam máme svou skupinu, kde komunikujeme“.

CH5: „Potřebuji to ke komunikaci se svými spolužáky, už to bylo nevladatelný. Já jsem měl vlastně email, tam nebavilo spolužáky mně posílat nějaké materiály“.

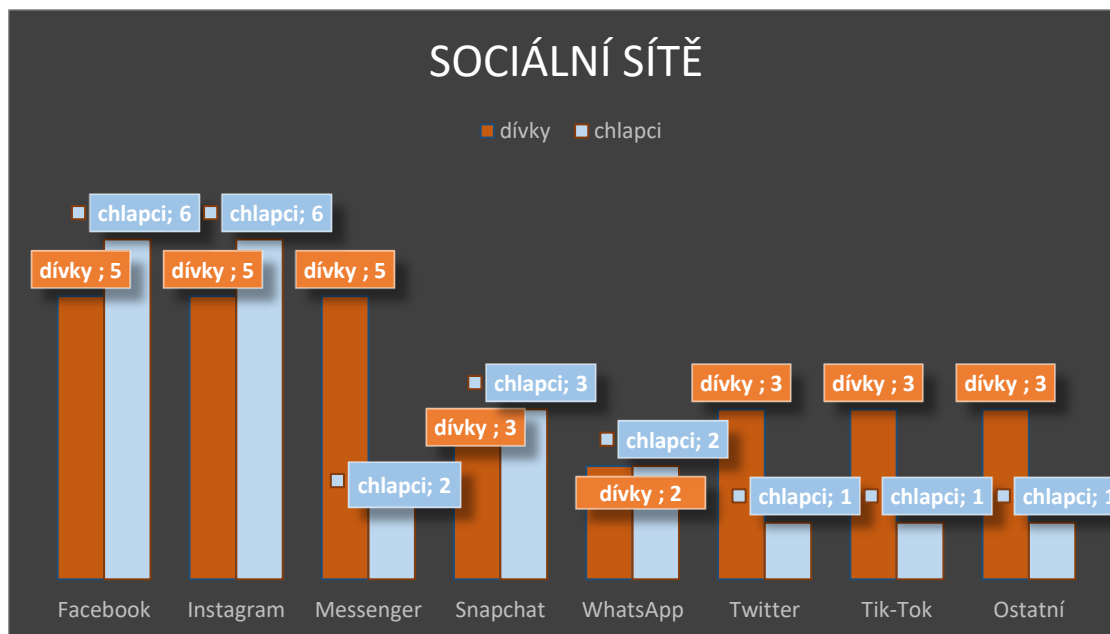
Argument, připojit se na sociální síť, za účelem hraní on-line her, uvedl 1 chlapec.

CH3: „Přihlásil jsem se tam sám, z toho důvodu, že jsem chtěl hrát online hry s přáteli.“

Pokud se dá shrnout důvod, **proč se dotazovaní adolescenti registrovali** na sociální síť, souvisí tato potřeba u teenagerů s **určitou nutností komunikace, zařazení se k určité skupině a zapadnutí mezi vrstevníky**. Dotazovaní si uvědomují, že pokud by nebyli registrovaní a aktivně nepůsobili na sociálních sítích, neměli by spojení se svými přáteli či spolužáky. Uvědomují si, že neúčastí na sociálních sítích by se vyčlenili z kolektivu, ze skupiny a ocitli by se mimo aktuální dění.

6.3.3 Preference sociálních sítí

Dotazovaným byla položena otázka, na kterých sociálních sítích jsou registrovaní. Z uvedeného grafu vyplývá preference jednotlivých sociálních sítí. **Nejvíce participantů uvedlo, že je registrováno na Facebooku a Instagramu.** Pouze jedna účastnice výzkumu není registrovaná na těchto platformách. Dále participanti uváděli aktivity na Messengeru, ten spadá pod Facebook. Zde je aktivních 5 dívek a 2 chlapci. 6 dotazovaných také sdělilo, že je registrováno na Snapchatu, tuto platformu uvedli 3 dívky a 3 chlapci. Také na WhatsAppu se aktivně pohybují 4 dotazovaní participanti, opět vyváжено, 2 dívky a 2 chlapci. U dalších sociálních sítí převažují v aktivitách dívky, jak u Twitteru, tak také u Tik-Toku i u ostatních sociálních sítí (Pinterest, Diskort, YouTube, Skype). Z těchto odpovědí je zřejmé, že participanti drží určitý trend s ostatními uživateli sociálních sítí, které uvádí data o aktivitách a preferencích uživatelů na on-line platformách.

Graf 2 – Sociální síť (zdroj: vlastní)

6.3.4 Počet přátel na sociálních sítích

Tabulka 7 – Počet přátel na sociálních sítích (zdroj: vlastní)

Počet přátel	Dívky	Chlapci	Celkem
Méně než 50	1	0	1
Méně než 100	1	0	1
Méně než 300	1	4	5
Více než 300	2	1	3
Nevím	0	1	1
Neuvedeno	1	0	1

V rámci rozhovoru byli účastníci vyzváni, aby uvedli počet přátel na sociálních sítích. Z tabulky č.7 je patrné, že počet přátel v rozmezí 100-300 si zvolilo 5 účastníků. Více než 300 přátel na sociálních sítích mají 3 účastníci, další dotazovaní se rovnoměrně rozvrstvěli do stupnice. **Je ovšem pozitivní, že téměř všichni dotazovaní uvedli, že se osobně s přáteli na sociálních sítích znají** a nejsou to pro ně pouze virtuální kamarádi.

CH1: „Na Facebooku kolem 50. Tam mám lidi, které znám a na Instagramu myslím, že 300“.

CH3: „Všechny znám osobně“.

CH5: „Já mám v přátelích lidi, které opravdu znám“. Shodně sděluje CH2 i D3.

CH6: „Nevím počet přátel na sociálních sítích, já tam mám jen kamarády“.

D1: „Já tam nemám nikoho, koho bych reálně neznala, koho bych v životě nepoznala“.

D4: „V blízkých přátelích mám jenom lidi, co znám osobně a vím, že jim můžu věřit“.

D6: „Velkou většinu osobně znám“. Shodně uvádí i D2.

Pouze 1 dotazovaný se zmiňuje, že většinu nezná osobně. Tato odpověď pravděpodobně pramení ze skutečnosti, že se jedná o particpanta, který má více jak 300 přátel na sociálních sítích. Dále uvádí, že na Facebooku jich má 500, což je již hodnota, která koresponduje s myšlenkou, že s takovým množstvím, nelze udržovat aktivní kamarádké a přátelské vztahy v osobní rovině. 1 dotazovaná neuvedla počet.

Odpovědi vypovídají, že dotazovaní využívají sociální sítě ke kontaktům s osobami, které znají, se kterými je spojují určité zájmy a aktivity. On-line prostředí jim umožňuje navazovat s nimi kontakty za situací, kdy nemohou být spolu osobně a on-line svět jim virtuální setkání umožňuje. Dalo by se spekulovat, že pokud by sociální sítě participanti nevyužívali, se svými přáteli by neměli takový prostor sdílet svůj i jejich život. Z těchto odpovědí můžeme usuzovat, že na udržování kontaktů mají sociální sítě pozitivní vliv.

6.3.5 Aktivity adolescentů na sociálních sítích

Tabulka 8 – Aktivity adolescentů na sociálních sítích (zdroj: vlastní)

Aktivity	Dívky	Chlapci	Celkem
Informace	2	3	5
Komunikace	5	3	8
Inspirace	1	2	3
Zábava	6	2	8
Zájmy, záliby	0	2	2
Hry	0	1	1
Sebeprezentace	1	0	1

Pokud by se dalo hodnotit využití sociálních sítí adolescenty, byla jim položena otázka: Co na sociálních sítích dělají nejraději? Převažující část participantů uvedla, že tato média využívají ke komunikaci a shodný počet participantů sdělil, že je pro ně určitý zdroj zábavy. Informace na těchto platformách vyhledávají 2 dívky a 3 chlapci. Většina dotazovaných uvedla více aktivit.

D2: „Sociální sítě využívám určitě ke komunikaci, potom k nějaké inspiraci a abych se ne nudila“.

D6: „Můžu zde komunikovat s ostatními a můžu se zde dívat na fotky ostatních“.

Z odpovědí je patrné, že sociální sítě participantů využívají k více aktivitám, převažuje komunikace a pak zábava. Zde hledají to, co je zajímavé, co je pro ně přitažlivé a atraktivní. Sociální sítě jsou pro participanty určitý zdroj informací a dat, které si záměrně vyhledávají.

6.3.6 Vkládání příspěvků na sociální sítě

Dotazovaným byla položena otázka, zda dávají příspěvky na sociální sítě. Ze dvanácti participantů se 10 vyjádřilo kladně, shodný počet chlapců i dívek. Za příspěvky byly považovány i komentáře.

CH5: „Občas na Facebook přidám nějaký komentář k něčemu, když s někým nesouhlasím, ale abych dával nějaké své statusy na Facebook, tak to tedy ne“.

Někteří dotazovaní uvedli, že na sociální sítě vkládají fotografie, případně jak fotografie, tak komentáře. Shoda panovala v intenzitě vkládaných příspěvků. Participantů, kteří uvedli, že zveřejňují příspěvky na sociálních sítích, **specifikovali interval – občas, někdy, moc často ne.**

D4: „Ano, vkládám. No, moc často ne“.

Každodenní sdílení vlastních příspěvků nikdo z dotazovaných neuvádí.

CH1: „Málo, ale ano“.

CH4: „Občas dávám nějaké fotky“.

CH6: „Ani moc ne, jenom někdy“.

Pouze dva dotazovaní sdělili, že příspěvky na sociální sítě nekládají a jsou pouze diváky daných platform.

6.3.7 Jaká pozitiva a jaká negativa spatřují adolescenti ve využívání sociálních sítí?

Tabulka 9 – Pozitiva spojující se s využíváním sociálních sítí (zdroj: vlastní)

Pozitiva	Dívky	Chlapci	Celkem
Komunikace	5	4	9
Informace	2	1	3
Inspirace	1	3	4
Relax, odpočinek	0	1	1

Co je pro adolescenty přínosné s využíváním sociálních sítí a jaké pozitivní stránky na sociálních sítí spatřují, je patrné z tabulky č. 9. Participanti uvedli více možností.

Jako největší přínos adolescenti vnímají to, že mohou sociální sítě využívat ke komunikaci, toto pozitivum uvádí 5 dívek a 4 chlapci.

D1: „Přínosné ke komunikaci, hlavně chatuji s kamarády“.

D2: „Využívám ke komunikaci a inspiraci“.

D3: „Komunikace, je to dobrý způsob, jak být v kontaktu“.

D5: „Komunikace“.

D6: „Komunikace, je to dobrý způsob, jak být v kontaktu, informace“.

CH2: „Komunikace mezi spolužáky, sdílení koníčků“.

CH3: „Domluva se spolužáky“.

CH4: „Komunikace s kamarády“.

CH5: „Komunikace se svými spolužáky, získávání informací“.

Další pozitivum vidí dotazovaní v získávání informací. Tuto skutečnost uvedly 2 dívky a 3 chlapci, následně byla zmíněna **inspirace, relaxace a odpočinek**.

D4: „Sleduji videa, co mě zajímají a baví. Pro mě je třeba užitečná Wikipedie nebo Google (internet)“.

CH1: „Sleduji zajímavé příspěvky, třeba architekturu, nebo sporty, třeba jak někdo jezdí na kole a takové“.

CH6: „Asi si tam odpočinu, občas se tam i inspiroju“.

Tabulka 10 – Negativa spojující se s využíváním sociálních sítí (zdroj: vlastní)

Negativa	Dívky	Chlapci	Celkem
Ztráta času	2	3	5
Zábava z nudy	1	1	2
Dezinformace, SPAM	1	2	3
Škodlivé zdraví	2	0	2

Participantů v rámci rozhovoru uvedli, jak negativně na ně mohou sociální sítě působit, případně co záporného na využívání těchto služeb vnímají. Dotazovaní sdělili více faktorů, které vnímají negativně.

Z tabulky č. 10 je zřejmé, že 3 chlapcům a 2 dívkám **se spojuje užívání sociálních sítí se ztrátou času**.

D1: „Většina sociálních sítí je extrémní ztráta času, jako jsou to opravdoví žrousti času, jako když si to sama nepohlídáš, kolik času na tom strávíš, tak se tam neskutečně ztratíš. Na Instagramu si vlastně jenom tak projíždím fotky, není v tom nějaký hlubší smysl. Je tam poměrně velký problém s těmi dezinformacemi. Pokud chci nějaké seriózní informace, tak to bych na sociálních sítích nehledala. Musíš si hlídat, jestli ty informace jsou ověřené, nebo jestli to jsou podvrhy“.

D4: „Můžu být i 7 hodin u monitoru, to je zrovna ta nevýhoda“.

CH1: „Na jednu stranu ty sociální sítě berou hodně času, když tam někdo je, tak to zabere čas“.

CH3: „Někdy mě dokážou sociální sítě pohltit a zaměstnat na hodně dlouhou dobu, což není úplně fajn věc“.

CH6: „Je to asi docela ztráta času“.

Obdobně je participanty specifikována i zábava z nudy. Na škodlivost související se zdravím upozorňují 2 dívky.

D2: „Když se nudím, projíždím sociální sítě“.

D5: „Trávím tam moc času a není to zdravé, hlavně pro oči“.

Možnost přijímání dezinformací a spamů si uvědomuje 1 dívka a 2 chlapci.

D2: „Já si myslím, že sociální sítě mohou být hodně toxické, záleží určitě, na jaké příspěvky se člověk dívá, celkově jaký ten dosah tam daný člověk má, ale myslím si, že třeba u holek to může být hodně spojené s tím, že vidíme na sociálních sítích samé dokonalé postavy, takže si myslím, že to v tomto směru není úplně dobré, tak si myslím, že to může být hodně nebezpečné skrz ty komentáře, a tak to nemá úplně dobrý vliv na psychiku“.

CH2: „Nevím, kdo je na druhé straně, jsou to viry a vyzývají, abych přeposílal všem sledujícím“.

CH5: „Negativní zprávy“.

Podle odpovědí, které participanti uvedli, je patrné, že si dotazovaní uvědomují, jaká pozitiva jim plynou z využívání sociálních sítí, tak také možná negativa související s touto činností. **Ztráta času a pohlcení, které souvisí s aktivním využíváním aplikací, si uvědomuje valná většina dotazovaných.** Participanti jsou si vědomi, že sledování displeje jim ubírá čas, který by mohli strávit efektivněji a mimo on-line prostor.

6.3.8 Kolik času stráví adolescenti na sociálních sítích?

Participantům byla položena otázka: Zda dokážou odhadnout počet hodin, který věnují sociálním sítím během dne.

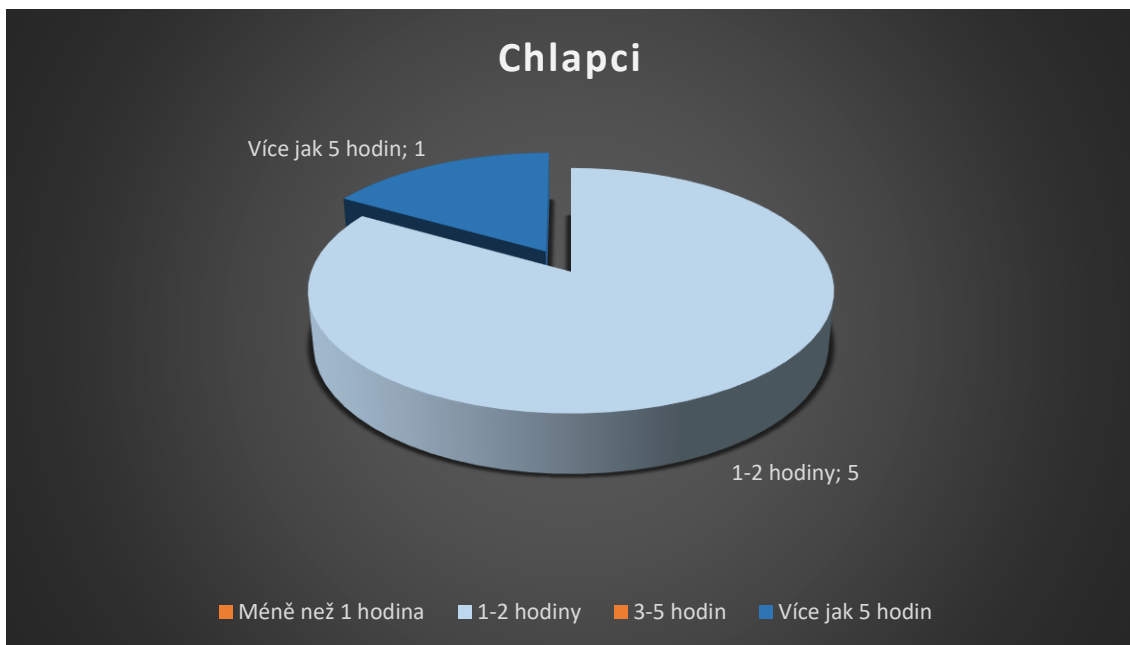
Tabulka 11 – Čas věnovaný sociálním sítím (zdroj: vlastní)

Čas	Dívky	Chlapci	Celkem
Méně než 1 hodina	0	1	1
2-3 hodiny	1	4	5
3-5 hodin	3	0	3
Více jak 5 hodin	2	1	3

Odpovědi byly zpracovány do grafů, kde je zřejmější rozdíl, jak odpovídali dívky a chlapci.

Graf 3 – Kolik času tráví dívky na sociálních sítích (zdroj: vlastní)

Graf 4 – Kolik času tráví chlapci na sociálních sítích (zdroj: vlastní)

Z tabulky č. 11 vyplývá, že nejvíce z dotazovaných adolescentů zvolilo časové rozpětí 1-2 hodiny. Toto rozmezí uvedla 1 dívka a 5 chlapců, kdy počet chlapců neadekvátně převyšuje počet dívek.

D6: „Na sociálních sítích stráví hodinu až hodinu a půl“.

CH1: „Tak hodinu, možná dvě“.

CH3: „Řekl bych, že tam trávím hodinu až dvě denně“.

CH4: „Na sociálních sítích trávím hodinku denně“.

CH5: „V době vyučování se soustředím na školu a potom ve volném čase se tomu nějakým způsobem věnuji, čtu si zprávy, ale jinak je to asi tak dvě hodinky, více tam nejsem“.

CH6: „Když mám volno, tak možná 2 hodiny, ale když mám školu, tak je to maximálně 1 hodina“.

3-5 hodin strávených denně na sociálních sítích uvedly 4 dívky.

D1: „Teď, v této době, když máme tu distanční výuku, tak tam bohužel rozdíl není, protože si v průběhu hodiny, hodně chatujeme se spolužáky, a tím alespoň trochu udržujeme ten kontakt, ale je to tak kolem 5 hodin denně“.

D3: „No bude to tak kolem 4 hodin denně“.

D4: „No, když bych to vzala, tak v průměru 2-3 hodiny tam možná strávím. Tím nemyslím, že jsem tři hodiny na Instagramu, ale je můj denní průměr“.

D5: „Většinou 2 až 5 hodin“.

Více jak 5 hodin uvedli 2 recipienti, 1 dívka a 1 chlapec.

D2: „Dříve to bylo kolem 4-5 hodin a teď je to až 10 hodin, někdy i více. Takže poměrně hodně času tam strávím“.

CH2: „Na mobilu jsem celý den“.

Většina participantů si uvědomuje, že na sociálních sítích tráví hodně času. Z přehledu tabulky č. 10 je patrné, že 5 chlapců hodnotí, aktivity na sociálních sítích jako ztrátu času. Dotazovaní chlapci dále, podle tabulky č. 11 uvedli délku času na sociálních sítích v rozptylu 1-2 hodiny, což je méně než následné hodnoty. I přesto vnímají dobu strávenou na sociálních sítích jako ztrátu času.

Na otázku, kdy jsi na sociálních sítích nejčastěji? Participantů uvedli:

D1: „Je to v průběhu dne, v průběhu nudačních hodin během distanční výuky, nebo večer, bohužel před spaním, ale nejlépe se mi u toho usíná“.

D2: „*Během dne, během online výuky (dopoledne), ale za normálních okolností večer*“.

D4: „*Během dne, ale podle toho, co je nového, je to individuální*“.

D5: „*No asi celý den*“.

D6: „*Během dne*“.

CH1: „*Většinou ráno, nebo někdy i odpoledne*“.

CH2: „*Na mobilu jsem celý den*“.

CH3: „*Když jezdím do školy*“. (čas v dopravním prostředku)

CH4: „*Asi tak stejně*“. (jak ráno, tak odpoledne i večer)

CH5: „*Já ráno zkontroluji nějaké novinky přes Facebook, potom ve volném čase*“.

CH6: „*Spíše ráno a večer, když mám klid*“.

Z uvedených odpovědí vyplývá, že většinou adolescenti sledují aktivně sociální sítě během celého dne. Spíše chlapci dokázali více specifikovat, kdy sledují na svém smartphonu sociální sítě. 3 z dotazovaných chlapců uvedli, že ráno zkontrolují sociální sítě a tuto činnost vztahují ke čtení novinek a zpráv. Pro ostatní dotazované se staly sociální sítě prostřednictvím smartphonu celodenním společníkem.

Participantům byla kladena otázka, zda vnímají rozdíl mezi aktivitami na sociálních sítích během školního dne a víkendu. Dotazovaní odpověděli takto:

D1: „*Ne, momentálně nepociťuji. Ba dokonce bych mohla říct, že na tom trávím méně času o víkendech, protože se snažím být s rodinou*“.

D2: „*Ted' je to stejné jako ve školní den, tak o víkendu, ale dřív, když jsme chodili do školy, tak jsem tomu dávala daleko míň času*“.

D3: „*Ne, to určitě ne, protože ve školní dny nemám skoro žádný volný čas. Takže to úplně není možnost, abych mohla být na sociálních sítích a o víkendu si to vynahradím*“.

D4: „*Spíše ne, na mobilu jsem často*“.

D5: „*Je to stejné jak o víkendu, tak ve školní den*“.

D6: „*Určitě mám o víkendu více času na sociální sítě než přes týden*“.

CH1: „*Tak to tedy ne*“.

CH2: „*O víkendu určitě víc*“.

CH3: „Přes týden tam trávím o něco více času“.

CH4: „Je to stejné jak ve školní den, tak o víkendu“.

CH5: „Já si myslím, že úplně stejně jako ve školní den, se věnuji sociálním sítím i o víkendu“.

CH6: „Když mám volno, tak 2 hodiny, a když mám školu, tak maximálně 1 hodinu“.

Více jak polovina dotazovaných uvedla, že se sociálním sítím věnuje shodně jak v běžný školní den, tak o víkendu. Tento postoj pramení ze současné situace, kdy adolescenti tráví většinu dne v domácím prostředí, bez ohledu na to, zda je školní den, nebo den volna. 4 recipienti sdělili, že jsou více aktivní na sociálních sítích během víkendu a pouze 1 dotazovaný sdělil, že je častěji připojen během týdne. Na tyto odpovědi má určitě vliv i čas, který participanti stráví na sociálních sítích viz tabulka č.11.

Dotazovaným byla také položena otázka, zda mají přihlašování na sociální sítě spojené s nějakou opakující se aktivitou, nějakým rituálem.

Pouze dva dotazovaní sdělili, že si ráno čtou nové informace, ostatní participanti si přihlašování na sociální sítě nespojují s žádnou zažitou činností a nemají s tím spojený žádný rituál.

6.3.9 Preference zařízení, na němž adolescenti sledují sociální sítě

Dotazovaným byla položena otázka, jaký prostředek využívají ke komunikaci na sociálních sítích. Participanti téměř jednoznačně odpověděli, že jsou **primárně připojeni přes smartphone**. Někteří doplňují, že někdy využívají počítač nebo iPad. Pouze 1 chlapec uvedl, že se na sociální sítě připojuje přes počítač. Z těchto odpovědí je patrné, že **pokud sledují adolescenti sociální sítě prostřednictvím mobilního telefonu, jsou jim sociální sítě prakticky kdykoliv k dispozici**.

6.3.10 Informovanost rodičů o aktivitách adolescentů na sociálních sítích

Participanti měli v rámci výzkumného šetření odpovědět na otázku, zda mají rodiče přehled o jejich aktivitách na sociálních sítích. 10 dotazovaných odpovědělo ano, shodně na tom byli jak dívky, tak také chlapci. Pouze dva dotazovaní sdělili, že rodiče nemají přehled o jejich aktivitách na sociálních sítích.

D1: „Ne, ne v tomto věku ne“.

CH3: „Ne, nekontrolují“.

Participantům byla dále položena otázka, zda i rodiče mají sociální sítě, kromě D1., všichni dotazovaní odpověděli kladně.

Z výzkumu vyplývá, že většina rodičů své děti na sociálních sítích sleduje a má určité povědomí o aktivitách svých dětí na těchto platformách.

6.4 Jak adolescenti vnímají období pandemie Covid-19

Tabulka 12 – Vnímání pandemie Covid-19 adolescenty (zdroj: vlastní)

Vnímání pandemie	Dívky	Chlapci	Celkem
Distanční výuka	1	0	1
Zahalené obličej, roušky, respirátory	3	1	4
Dezinfekce, očkování	2	1	3
Omezení, opatření	3	4	7
Stres, chaos, negativita	3	5	8
Chybějící styk s lidmi	3	1	4

Participantům byla také položena otázka vážící se k současné situaci, která souvisí s pandemií Covid-19. Co se ti vybaví pod pojmem pandemie Covid-19, co to v tobě evokuje? Většina participantů uvedla více faktorů, které je omezují a jsou jim nepříjemné. Dotazovaní uvedli:

D1: „Vybaví se mi distanční výuka, zahalené obličej“.

D2: „Je to všechno jinak“.

D3: „Představím si žlutý vykřičník Dominika Feriho na Instagramu, který informuje, co se nového událo. Pak karanténa, rouška a volný čas“.

D4: „Lockdown, nesmí se vůbec nikam cestovat“.

D5: „Je to strašné, nemůžeme se vídat se spolužáky, nemáme skoro žádný pohyb, je to strašné, když už jsem viděla tolik úmrtí na Covid“.

D6: „Situace, která brání kontaktu s přáteli. Roušky, nové opatření, zpřísnění a očkování“.

CH1: „Asi hodně chaos, všechno se pozastavilo. Roušky. Musíme si stále mýt ruce, ten život se prostě pozastavil. Nestýkám se tolik s lidmi“.

CH2: „Nejvíce se mi vybaví omezení, samota, mám na to spíše negativní pohled“.

CH3: „Je to takové omezující“.

CH4: „Je to nepříjemné, přehnané, už by to mohlo skončit. Nemohu vycestovat“.

CH5: „Ve mně to evokuje nejistotu. Kladu si otázku: Jak dlouho budu ještě v tomto režimu fungovat? Kdy to skončí? Je to pro mě spíše nejistota než beznaděj“.

CH6: „Problémy. Vybaví se mi spousta omezujících věcí, co nemohu dělat. Asi ta škola, protože prostě zakázali školu, a to je na nic“.

Po analýze odpovědí související s pandemií, se dá shrnout, že situaci vnímají dotazovaní negativně. Omezení, zákazy, vytrhnutí z běžného života je pro ně změnou, kterou si uvědomují a není jim příjemná. Dotýká se jich po stránce vzdělávání, kde jsou v převážné většině s tímto systémem výuky nespokojeni. Také trávení volného času neprobíhá tak, jak by si představovali, a běžné aktivity z období před pandemií nelze vykonávat. **V souvislosti s pandemií se jim nejvíce vybavuje stres, chaos a negativita, dále opatření, která omezují jejich aktivity, chybí jim osobní komunikace s lidmi, také je obtěžuje přemíra hygienických opatření.** Participantů si přejí, aby tato doba již skončila a život se vrátil do takového stavu, jaký byl před pandemií.

6.4.1 Sociální sítě a pandemie

Tabulka 13 – Přínos sociálních sítí v době pandemie Covid-19 (zdroj: vlastní)

Aktivity	Dívky	Chlapci	Celkem
Informace	5	1	6
Komunikace	5	4	9
Zabavení	1	1	2
Seznámení	1	0	1

Během rozhovoru dotazovaní specifikovali, jaký přínos pro ně mají sociálních sítí v době pandemie.

D1: *„Jsou přínosné na tu komunikaci, hlavně teďka, když se nesmí ven a nesmíme se stýkat a musíme omezit ty kontakty. Facebook je taková informační stránka“.*

D2: *„Určitě hlavně v té komunikaci“.*

D3: *„Určitě je v dnešní době využívám více, protože jsem tam v kontaktu s lidmi, se kterými nemůžu jít ven, protože bydlí daleko, nebo si tam můžu jen tak povídat, no a nějaké ty nové informace“.*

D4: *„Může se tam seznámit s novými lidmi“.*

D5: *„Píšeme si, velice často, komunikujeme“.*

D6: *„Využívám je více, protože si více píšu s těmi lidmi, jak je nevidím a hledám si informace o škole“.*

CH1: *„Jsou tam informace ohledně koronaviru, člověk hned vše ví a stručně“.*

CH2: *„Využívám více než před pandemií“.* (komunikace)

CH3: *„Sociální sítě mi pomáhají k materiálům k učení, k domluvě se spolužáky. Je tam lepší komunikace a rozhodně teď to využívám více než před tím“.* (myšleno pandemií)

CH4: *„Pošleme si s kamarády úkoly, tak třeba v tom“.*

CH5: *„Já si myslím, že to teď může pomoci ke komunikaci“.*

CH6: *„Odpočinek od reality“.*

Pro dotazované adolescenty jsou sociální sítě v době pandemie komunikačním kanálem, který využívají ke spojení se svými přáteli. V době plné restrikcí a omezení vnímají sociální sítě jako prostor pro sdílení a doplňuje jim možnost vidět se s blízkými face to face. V tomto spatřují největší přínos sociálních sítí v současné době, která je poznamenána pandemií Covid-19. **Co dále považují za přínosné, je to, že se pro ně tyto platformy staly zdrojem informací a zpráv.** Tyto aktivity převažují nad zábavou, alespoň takto hodnotí dotazovaní aktivity na sociálních sítí v období pandemie Covid-19.

6.5 Život bez sociálních sítí

V rámci rozhovoru byla řešena i otázka, zda by adolescenti zvládli být určitý čas bez přístupu na sociální sítě a jestli by si dovedli představit život bez sociálních sítí.

6.5.1 Bez připojení na sociální sítě

Tabulka 14 – Důvod nepřipojení na internet a sociální sítě (zdroj: vlastní)

Důvod absence	Dívky	Chlapci	Celkem
Tábor, dovolená	3	3	6
Detox-řízený	1	1	2
Neřeším	0	2	2
Ostatní	2	0	2

Dotazovaným byla položena otázka, zda měli prodlevu ve využívání sociálních sítí, jestli se jim někdy stalo, že by nebyli připojení určitou dobu, která by byla vnímána více než pouze výpadek sítě.

D1: „Pamatuji si to 1x, na dovolené v Chorvatsku v kempu, kde nebyl internet“.

D2: „Dříve, když jsem jezdila v létě na tábory, tak jsem na internetu vůbec nebyla“.

D3: „Prodleva byla dva týdny, kdy jsem byla na táboře, nebyla tam wi-fi“.

D4: „Zkoušela jsem si dávat detox 2 dny. Bylo to super“.

D5: „Nebyla jsem připojena snad 2x, šli jsme k doktorovi“.

D6: „Já jsem tam připojena pravidelně“.

CH1: „Když jsem na dovolené“.

CH2: „Zkoušel jsem si dávat detox, ale po třech dnech jsem to vzdal“.

CH3: „Stávalo si mi to každoročně, když jsem byl na táboře, kde nebyl signál ani wifi, měl jsem klid, bral jsem to jako pozitivum“.

CH4: „Ozdravný pobyt, kde nebyla sociální síť“.

CH5: „Netrápí mě to“.

CH6: „Ano stalo“ (neřeším to)

6 ze 12 dotazovaných na otázku, zda se dostali do situace, kdy nebyli delší časový úsek připojeni na internet, odpověděli, že tento čas trávili na táboře nebo na dovolené, kde nebyl přístup na internet. Odpověď byla doplněna o upřesněním aktivit, které nahrazovaly pobyt na sociálních sítích. Většinou se jednalo o činnosti, které souvisely se zájmy participanta, hry, sportovní aktivity, pobyt v přírodě, vše s přáteli. **Dotazovaní nevedli, že by cítili výrazný diskomfort, nebo jiný negativní pocit z nemožnosti být připojen do on-line prostředí.** 2 recipienti sdělili, že si sami chtěli řízeně vyzkoušet být odpojeni od sociálních sítí a udělat si detox od virtuálního světa. Po 2-3 dnech tento svůj záměr ukončili, ale konstatovali, že to nebylo špatné. Další 2 participanti příliš nevnímají, zda jsou nebo nejsou aktivní na sociálních sítích. Tento přístup vyplývá i z angažovanosti na těchto platformách, kdy uvedení participanti nepovažují sociální sítě za svou prioritu. Pouze 1 dotazovaná uvedla, že nebyla připojena v době návštěvy lékaře, tedy velmi krátkou dobu, ale dalo by se předpokládat, že tato odpověď pramení z toho, že uvedená dívka využívá sociální sítě velmi krátce.

Pokud by se dalo shrnout, zda by dotazovaní adolescenti dokázali fungovat bez možnosti být připojeni do on-line prostředí, z odpovědí dotazovaných vyplývá, že pokud mají aktivity a zábavu s okruhem přátel, s nimiž sdílí shodné zájmy a koníčky, dokážou určitou dobu fungovat bez přístupu na internet a sociální sítě.

6.5.2 Život bez sociálních sítí

Participantům byla položena přímá otázka, zda by si dokázali představit život bez sociálních sítí.

D1: „Hlavně v této době vůbec. Já bych řekla, že sociální sítě do dnešního světa patří, že si spíše nedokážu představit tento svět, že by byl bez sociálních sítí, že by se podle mě lidi zbláznili“.

D2: „Těžko si to dovedu představit. Ted'ka v této době si to nedovedu představit“.

D3: „No asi ne, protože jsem na to zvyklá“.

D4: „Ted'ka asi ne, kdyby to nemělo existovat, tak určitě, ale ted' bych si život nedokázala představit“.

D5: „Dalo by se bez toho žít, ale v této době by to bez toho nefungovalo, vůbec bychom se nemohli učit a bavit“.

D6: „Asi dokážu. Asi by to nebyl takový problém. Určitě by tam nějaké omezení bylo, asi bych se nudila, ale asi bych si našla jinou zábavu“.

CH1: „Bez sociálních sítí bych si dokázal představit žít, člověk by více chodil ven, měl by více času na jiné věci. Ty sociální sítě hrozně berou čas a bez nich bych si dokázal představit život. Dříve lidi žili bez sociálních sítí a zvládli to. Jen komunikace by byla horší“.

CH2: „Asi ne“.

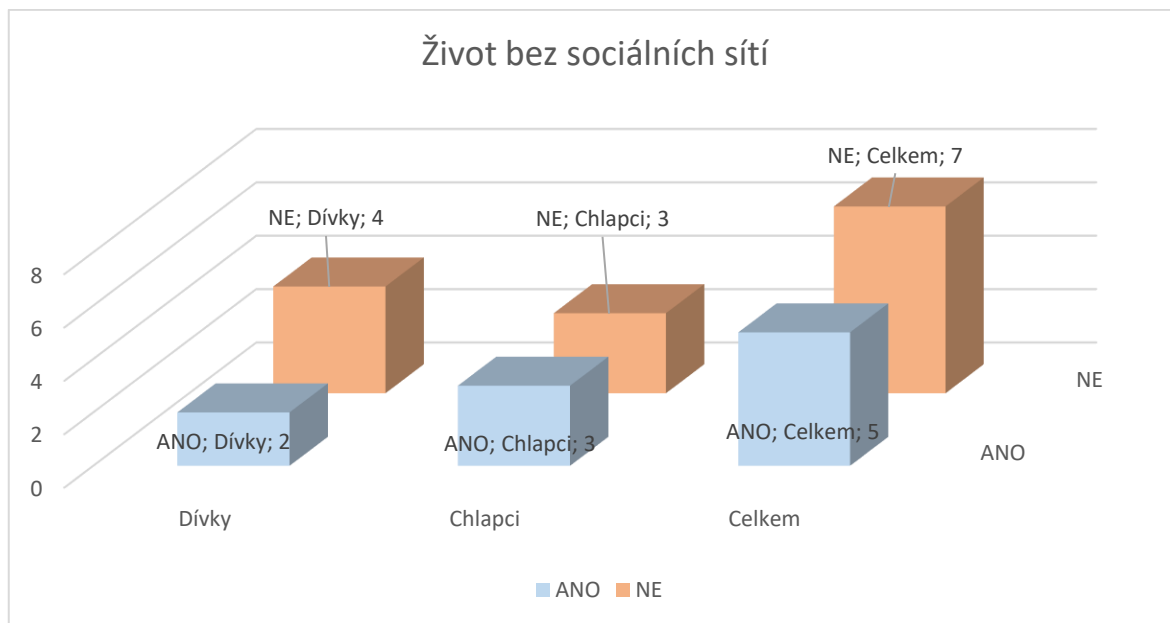
CH3: „Myslím si, že to není tak nějak moc reálné, sám vím, že když mám nějaké spolužáky, co například nemají sociální sítě, nebo na ně chodí málo, jsou takový odstříhnutí od nás, a to bych nechtěl“.

CH4: „Asi spíše ne“.

CH5: „Ano, já nejsem z těch lidí, kteří jsou na tom závislí“.

CH6: „Tak asi jo, dovedu“.

Z odpovědí, které poskytli dotazovaní vyplynulo, že 5 participantů si dokáže představit život bez sociálních sítí, 7 participantů uvedlo, že ne nebo spíše ne. Někteří dotazovaní se odkazovali na situaci s pandemií, která výrazně ovlivňuje jejich přístup a využívání těchto platforem. **Participantí uvádí, že současná situace sociálním sítím nahrává a lidé na sociálních sítích hledají to, co v této době postrádají v reálném životě.**

Graf 5 – Život bez sociálních sítí (zdroj: vlastní)

6.5.3 Aktivity nahrazující pobyt na sociálních sítích

Tabulka 15 – Aktivity nahrazující pobyt na sociálních sítích (zdroj: vlastní)

Alternativy aktivit	Dívky	Chlapci	Celkem
Pobyt venku	3	4	7
Četba	2	0	2
Studium	1	0	1
Sport	2	0	2
Osobní komunikace	1	3	4
Koníčky, zájmy	0	1	1

V rámci rozhovorů byla položena otázka, čemu by se dotazovaní věnovali, kdyby nebyly sociální sítě.

D1: „Řekla bych knihám, více bych si učila a více sportovala“.

D2: „Určitě bychom se více stýkali, třeba chodili někam ven“.

D3: „Asi bych si více četla, více se učila“.

D4: „*Našla bych si zábavu s kamarády. Nikdo by neseseděl u těch mobilů a všichni by chodili někam ven, myslím si, že by to bylo o hodně lepší, že bychom spolu sportovali a byli více venku*“.

D5: „*Kdyby bylo hezky, šla bych ven na kolo, šla za spolužáky nebo za spolužačkou, projít se, nebo si zahrát různé aktivity*“.

D6: „*Určitě bych se více vídala s více lidmi, chodila bych více ven se psem a takové*“.

CH1: „*Bylo by více času být s přáteli, třeba bych se věnoval jiným věcem, například hudbě, jiným aktivitám*“.

CH2: „*Chodilo by se více ven s kamarády, na procházky*“.

CH3: „*Osobní komunikaci mezi lidmi*“.

CH4: „*Chodil bych více ven, byl bych s kamarády, normálně venku face to face*“.

CH5: „*Jiné aktivity*“.

CH6: „*Byl bych více venku*“.

Odovědi participantů naznačují, že komunikaci přes monitor by nahradila komunikace face to face. Aktivity by se přesunuly do off-line prostředí. Dotazovaní by více času věnovali pohybu a pobytu venku. Část dotazovaných také neopomněla uvést, že by se více vzdělávala. **Pokud by dotazovaní nebyli připojeni do virtuálního světa, věnovali by se své osobě, svým potřebám a soustředili by svůj zájem sami k sobě.**

7 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH ZJIŠTĚNÍ

Výzkum proběhl v období od 5.3. 2021 do 20.3. 2021 prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů. Následně byly provedeny přepisy daných rozhovorů. Přepisy sloužily jako podklad pro hloubkovou analýzu odpovědí daných participantů, aby bylo možné co nejrelevantněji odpovědět na výzkumné otázky. V rámci rozhovorů byly participantům kladeny otázky nejen konkrétně směřované k určitému cíli, ale i v rovině, kde se adolescenti mohli více ve svých odpovědích rozvinout, což umožnilo proniknout k osobnějším úvahám a pocitům dotazovaných.

7.1 VO1: Jak adolescenti využívají internet v době pandemie?

Z odpovědí participantů souvisejících s denním režimem v období pandemie Covid-19, je zřejmé, že **internet adolescentům zajišťuje spojení s okolním světem. On-line prostor využívají k distanční výuce.** Pokud by adolescenti neměli přístup k internetu, v současné pandemické situaci by vzdělání pravděpodobně nebylo a školní rok by neproběhl. Internet kromě vzdělávání poskytuje adolescentům možnost využívat služby různých platform. Všem dotazovaným adolescentům slouží internet nejen k účasti na distanční výuce, **ale je také prostředím, kde se připojují každodenně na sociální sítě,** komunikují, sbírají informace a baví se.

7.2 VO2: Jaká je míra mediální gramotnosti adolescentů?

Z reakcí dotazovaných je patrné, že s obsluhou zařízení, které využívají k připojení do on-line prostředí, problém nemají. Vše dělají intuitivně, bez toho, aby jim byly poskytnuty nějaké instrukce ze strany dospělých. Pouze zevrubně byli vzděláni, jak se pohybovat v prostředí MS Word, Excel. Ovšem zda rozumí informacím, které se prostřednictvím různých zařízení k nim dostávají, není dostatečně zřejmé. Dle odpovědí dotazovaných v rámci edukace neměli ani nemají zařazený do vzdělávacího programu žádný předmět, který by je seznámil s klady a zápory informací šířených prostřednictvím různých médií. V rámci výuky nebyli upozorněni na možná úskalí pobytu v on-line prostoru, jak vyselektovat sdělení, která k nim prostřednictvím médií přicházejí. Na otázku, zda mají adolescenti představu, **co znamená pojem mediální gramotnost, všichni dotazovaní odpověděli shodně, že se v rámci edukace s tímto pojmem neseťkali.** Přestože, v současné době

adolescenti využívají internet ke vzdělání a jsou denně připojeni do on-line prostředí, ne proběhla u dotazovaných žádná osvěta, jak se ve světě on-linu a informací pohybovat. **Adolescenti vše přijímají intuitivně, dělají si vlastní úsudky.**

7.3 VO3: Jak adolescenti využívají sociální sítě v době pandemie?

Adolescenti v době pandemie **většinou využívají sociální sítě ke komunikaci**, to je i důvod, proč se na tyto platformy přihlásili. Nechtějí být vyčleněni ze skupiny svých vrstevníků a ocitnout se mimo dění. Se svými přáteli, kamarády, spolužáky sdílí nejen aktivity související se zábavou, ale sociální sítě jsou pro ně pomocníkem při studiu. Sdělují si vzájemně úkoly, zadání v rámci školní výuky. Sociální sítě jsou pro ně i určitým **zdrojem informací**, které si snadno přes monitor dohledají. Ve složitém období pandemie **zde nachází i zábavu**, která je v současné době v reálném prostředí dosti limitující. Dotazovaní dále uvedli, že sociální sítě jsou pro ně zdrojem inspirací a také příležitost rozvíjet své zájmy a záliby. **Z odpovědí participantů vyzněla většinová odpověď, že v současné složité pandemické situaci si život bez sociálních sítí jen těžko dokážou představit.**

7.4 VO4: Jaké jsou pozitivní stránky využívání sociálních sítí adolescenty v době pandemie?

Dotazovaní vnímají možnost komunikovat přes sociální sítě pozitivně. Na platformách, které mají příležitost využívat, spatřují benefit spojení přes on-line prostor, kdy jim na tento **virtuální svět nahrazuje osobní setkání face to face**. Dále participanti pozitivně vnímají **možnost získávat informace a chápou daný prostor jako prostředek zábavy a odpočinku.**

7.5 VO5: Jaké jsou negativní stránky využívání sociálních sítí adolescenty v době pandemie?

Negativní stránku pobytu na sociálních sítích participanti vnímají tak, že **aktivity v on-line prostoru jsou pro ně ztráta času**. Uvedenou dobu by spíše strávili aktivněji, pobytem venku nebo se věnovali svým zájmům. Určité nebezpečí spatřují i v tom, že se **přes sociální sítě k nim dostávají dezinformace, klamavé zprávy a spamy**. **Také se zmiňují, že pobyt na sociálních sítích může mít negativní vliv na jejich zdraví.**

V probíhající pandemické situaci ovšem pozitiva plynoucí z užívání sociálních sítí přebijí negativa a adolescenti kvitují možnost být aktivními uživateli těchto platform.

7.6 Diskuse

Pokud můžeme srovnat odpovědi participantů v bakalářské práci s teorií s výzkumy, které jsou interpretovány v teoretické části, výsledky se ve větší míře shodují.

Společnost JSNS v roce 2018 svým výzkumem upozornila na nízkou mediální gramotnost mládeže (JSNS, 2018). Toto zjištění plně koresponduje s výsledkem, který je prezentován v bakalářské práci. Dotazovaní sdělují, k porozumění sdělením, které dostávají z médií, využívají pouze vlastní úsudek a k mediální gramotnosti nejsou v rámci vzdělávacího programu vedeni.

U využívání internetu nacházíme také určitou shodu mezi zjištěním společnosti Statista (Tankovska, 2021) z roku 2020 a výsledkem šetření v bakalářské práci. Preference sociálních sítí mezi dotazovanými adolescenty řadí na první příčku Facebook, jenž plně shoduje se zjištěním společnosti Statista. Odchylna je patrná u Instagramu, kde u participantů je tato platforma druhá preferovaná, proti výzkumu Statista, tam se tato platforma dostala až na pomyslnou šestou příčku.

Účinky médií a jejich určitý diskomfort při pasivním vnímání sociálních sítí ve své studii zveřejnili Beyens a kol. Výsledek tohoto šetření naznačuje, že adolescenti nepocítují žádný diskomfort být pasivními uživateli sociálních sítí. Z odpovědí participantů ve výzkumu související s bakalářskou prací, panuje shoda se zjištěním šetření Beyens a kol. (2020), kdy dotazovaní nepocítují žádné negativní vjemy při pasivním pobytu na sociálních sítích.

Pokud srovnáme výzkum, který je nedílnou součástí bakalářské práce se studií Deloitte (2019), jenž se zaměřila na negativní stránku neustálého připojení uživatelů na sociální sítě, setkáváme se zde s mírnou odchylkou, která pravděpodobně pramení ze současné situace, která je ovlivněna pandemií Covid-19. Souhlasný je postoj, že pokud by omezili zástupci generace Z pobyt na sociálních sítích, mělo by to na ně pozitivní dopad, ovšem tvrzení Deloitte že sociální média přinášejí více škody než užitku se neslučuje s postojem participantů, kteří se podíleli na výzkumu k bakalářské práci. Účastníci výzkumu jednoznačně v současné pandemické situaci kladně hodnotí možnost využívat sociální sítě. Co, ale oba výzkumu spojuje, adolescenti si sami dokážou uvědomit negativa a pozitiva s využíváním sociálních sítí a jsou si vědomi účinků těchto platform.

Proti tomu výzkum uskutečněný společností JSNS.CZ, již kopíruje názory participantů, kteří sociální sítě považují za primární zdroj informací. Vše je podníceno strmým nárustem využívání sociálních sítí (JSNS. CZ., 2021).

Šetření Českého statistického úřadu (Voldánová a kol., 2021) plně koreluje s výsledky bakalářské práce. Jak studie ČSSÚ, tak odpovědi participantů ukázaly, že adolescenti využívají sociální sítě a on-line média primárně ke komunikaci a také preference daných platforem se shoduje. Proč výzkum ČSSÚ koresponduje s výsledky bakalářské práce je jednoznačný. Cíleno je na české prostředí, období výzkumu jsou zasazena do period, které na sebe navazují a pravděpodobně se vsadilo na stejnou věkovou kategorii dotazovaných.

Pokud srovnáme odpovědi účastníků výzkumu společnosti JSNS.CZ (Štěpánek, 2020), jak jsou vnímána pandemická opatření, nacházíme zde určitou shodu s participanty, kteří se zapojili do bakalářské práce. Restrikce související s užíváním roušek, přemíra hygienických opatření, vyhýbání se osobním kontaktům, to vše dotazovaní uvádí jako diskomfort plynoucí z daných nařízení.

Na zmapování volnočasových aktivit a se zaměřila agentura NMS Market Research, kdy v průběhu června 2020, mapovala činnosti dětí a mládeže (Klimeš, 2020). Opět je zde spatřena určitá shoda mezi výzkumem dané agentury a reakcí participantů. Jako prioritu pobytu na čerstvém vzduchu uvádí jak dotazovaní u agentury, tak také ti, kteří se zúčastnili šetření v bakalářské práci.

Agentura také položila dotaz na preferenci médií, které adolescenti využívají. Z odpovědí převažovala preference a popularita mobilního telefonu. Zde panuje shoda s výsledky šetření bakalářské práce, kdy i participanté mají v oblibě tento typ zařízení.

Pokud můžeme shrnout, bakalářské práce se opírá o teoretická východiska, ze kterých vychází v celé praktické části, tímto směrem je vedeno výzkumné šetření.

7.7 Návrh doporučení

V rámci vzdělávání by měla být do osnov zařazena mediální výchova, která by alespoň částečně žáka upozornila na pozitiva, která při využívání on-line prostoru může získat. Současně by žáci byli upozorněni na možná negativa a úskalí, které virtuální svět má. Pokud by nebyl prostor pro předmět mediální výchova, mohla by se tato látka stát součástí jiného předmětu, který souvisí s výukou počítačové gramotnosti. Jestliže ani v rozsahu předmětu by se nenašel prostor, mohly by se žákům tyto informace sdělit prostřednictvím odborné přenášky, která by byla přizpůsobena jazyku mládeže.

Doporučení plynoucí pro adolescenty, udělat si svůj vlastní harmonogram, rozvrh aktivit, který by jim pomohl zredukovat čas u monitoru. Adolescenti by se navzájem v rámci skupiny mohli podporovat při řízeném detoxu od on-line světa.

Vhodná by byla i aplikace – např. Uspořádej si svůj den, která by nabídla adolescentům kontrolu nad jejich časem a činnostmi mimo on-line prostor. Sice by využívali virtuální svět, na který jsou zvyklí, ale prostřednictvím této platformy by si možná dokázali lépe uspořádat svůj den a pohlídat čas strávený na internetu a sociálních sítích.

ZÁVĚR

Pro adolescenty je situace související s probíhající pandemií Covid-19 velmi problematická. Dospívání je pro jedince obdobím, kdy si utváří osobnost, formují si názory, navazují nové kontakty. Současná situace je náročná po všech stránkách-restrikce, omezení, zákazy, které se promítají do veškerých aktivit mají dopad na vývoj mládeže. Pandemie téměř ze dne na den převrátila zažité stereotypy a všichni jedinci napříč generacemi se museli nově vzniklé situaci přizpůsobit. Pro adolescenty se život změnil nejen po stránce trávení volného času, ale také velmi zasáhl do jejich vzdělávacího procesu. Co by bylo dříve nemyslitelné, stalo se skutečností. Teenageři studují z pohodlí domova a tráví zde většinu svého času.

Cílem práce bylo na základě odborné literatury teoreticky popsat, co je to pandemie, kdo jsou adolescenti, jak využívají internet, sociální sítě, zda mají povědomí o mediální výchově. V praktické části bylo zjištěno prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, jak využívají adolescenti internet a sociální sítě v době pandemie.

Je zřejmé, že dnešní mladou generaci ovlivňuje současná pandemická situace. Sociální sítě a on-line prostor suplují adolescentům možnost setkávat se se svými přáteli, kamarády, učiteli face to face. Díky schopnosti využívat dané platformy se žáci a studenti nemuseli vzdát výuky, on-line prostor jim nabídl prostřednictvím sociálních sítí nástroj ke komunikaci a také k získávání informací a jistou formu zábavy. Výsledky průzkumu ukázaly, že dotazovaní respondenti si uvědomují jak pozitivní stránky, které jim sociální sítě nabízí, tak také vnímají určitá negativa, která s pobytem v on-line prostoru souvisí. Je potěšující, že si uvědomují, že sociální sítě je mohou pohltnout a dobu strávenou na sociálních sítích berou jako ztrátu času. Vnímají, že pokud by nepobývali za monitorem, mohli by být více se svými přáteli a setkávat se v osobní rovině a čas trávit venku. Část dotazovaných by si dokázala představit život bez sociálních sítí, ale situace s pandemií nahrává on-line světu, a to si účastníci uvědomují a sociální sítě berou jako určitou nezbytnost související se současnou situací. Přesto, že již rok žijí dospívající v on-line prostoru, tento virtuální svět je nepohltit a dokážou rozlišovat mezi virtuálním světem a realitou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Aktuálně.cz, ©1999-2021. Sociální sítě. In. *aktualne.cz* [online]. 13.2.2021 [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/veda-a-technika/socialni-site/r~i:wiki:1456>
- [2] BEYENS, Ine, J. Loes POUWELS, Irene I I. VAN DRIEL, Loes KEIJSERS a Patti M. VALKENBURG, 2020. The effect of social media on well-being differs from adolescent to adolescent. In. *nature.com* [online]. 1.7.2020 [cit. 2021-01-31] ISSN 2045-2322. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41598-020-67727-7>
- [3] BÍNA, Daniel. 2005. *Výchova k mediální gramotnosti*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita. ISBN 80-7040-844-8.
- [4] BOYD, danah. 2017. *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Přeložil Lukáš NOVÁK. Praha: Akropolis. ISBN 978-80-7470-165-8
- [5] BREJČÁK, Peter. 2020. WhatsApp se po dvou letech pochlubil čísly. Po celém světě ho užívají už 2 miliardy uživatelů. In. *Czechcrunch.cz* [online]. 12.2.2020 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.czechcrunch.cz/2020/02/whatsapp-se-po-dvou-letech-pochlubil-cisly-globalne-presahl-dve-miliardy-uzivatelu/>
- [6] Business. 2018. *True to Self(ie) Part 1: Z DNA-Uncovering what makes Gen Z, Gen Z*. In. *forbusiness.com* [online]. 31.5.2018 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://forbusiness.snapchat.com/blog/true-to-selfie-part-1-z-dna-uncovering-what-makes-gen-z-gen-z>
- [7] czso. 2019. Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci - 2019. In. *Český statistický úřad* [online]. 26.11.2019 [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/7-vyhledavani-vybranych-informaci-na-internetu-491bfx37fh>
- [8] Deloitte. 2019. The Global Millennial Survey 2019 Societal discord and technological transformation create a generation disrupted. In. *2.deloitte.com* [online]. [cit. 2021-02-10] Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/About-Deloitte/deloitte-2019-millennial-survey.pdf>
- [9] DOPITA, Miroslav a Antonín STANĚK. 2004. *Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti: sborník příspěvků z 11. ročníku Letní školy*

„*Výchova k demokratickému občanství a vzájemné toleranci v multikulturní společnosti*“.

Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0952-6

[10] Dostupný internet, ©2016. Instagram: Sociální síť plná fotek. Jak se na něm chovat a koho sledovat? In. *dostupnyinternet.cz* [online]. 4.5.2016 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.dostupnyinternet.cz/blog/instagram-koho-sledova-a-co-delat/>

[11] Dostupný internet, © 2016. Snapchat: Jak funguje a v čem se liší od jiných sociálních sítí? In. *Dostupný internet.cz* [online]. 18.7.2016 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.dostupnyinternet.cz/blog/snapchat-jak-to-funguje/>

[12] Dostupný internet, ©2019. Tik Tok je populární sociální síť, jde z ní ale i strach. In. *dostupnyinternet.cz* [online]. 23.4.2019 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.dostupnyinternet.cz/blog/tik-tok-je-popularni-socialni-sit-jde-z-ni-ale-i-strach/>

[13] Dostupný internet, ©2015. Volání přes internet zdarma-1. část-WhatsApp, Viber a Facebook Messenger. In. *dostupnyinternet.cz* [online] 7.7.2015 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.dostupnyinternet.cz/blog/volani-pres-internet-zdarma-1-cast/>

[14] Forbes, ©2021. Práce, jídlo, peníze a vztahy. Návod na použití generací. In. *generace.forbes.cz* [online]. [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://generace.forbes.cz/tabulka/>

[15] FORET, Miroslav. 2012. *Marketingový průzkum: poznáváme svoje zákazníky*. 2., aktualiz. vyd. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0038-4

[16] GILES, David. 2012. *Psychologie médií*. Přeložila Helena Šolcová. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3921-2

[17] HALAŠTOVÁ, Šárka. 2021. Pandemie Covid-19 zasahuje děti a mládež více než se zdá. In. *aktualne.podaneruce.cz* [online]. 3.2.2021 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: https://aktualne.podaneruce.cz/deti_koronavirus

[18] HELLER, Vojtěch. 2020. *Pandemie od starověku po současnost Koronavirus přímo nezabíjí*. 1. Havlíčkův Brod: WWW.PETRKLIC.INFO. ISBN 978-80-7229-810-5

[19] HOFMANOVÁ, Vratislava. 2018. Generace Z. Co o ni víme? In. *i60.cz* [online]. 30.6.2018 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www.i60.cz/clanek/detail/19985/generace-z-co-o-ni-vime>

[20] CHROMÝ, Jan. 2014. *Komunikace, média, vzdělávání, kultura*. Praha: Extrasystem, Praha. ISBN 978-80-87570-19-7

- [21] CHUM, Sebastian. 2013. Současná generace X, Y a Z – krátké seznámení. In. *sebastianchum.blog.idnes.cz* [online]. 12.11.2013 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://sebastianchum.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=372981>
- [22] JANDURA, Xaver. 2016. Snapchat: Mladými oblíbený, pro mnohé zábavný, ale zatraceně chaotický. In. *smartmania.cz* [online]. 27.6.2016 [cit. 2021-02-26]. ISSN 1801-3066. Dostupné z: https://smartmania.cz/snapchat-mladymi-oblibeny-pro-mnohe-zabavny-ale-zatracene-chaoticky/#snapchat_je_primitivni_socialni_sit
- [23] JSNS. CZ. 2020. Vzdělávací program JSNS. In. *jsns.cz* [online]. [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/pruzkumy-setreni/jeden-svet-na-skolach-v-cr-2020_komplet-priloha_v4_po-kor.pdf
- [24] JSNS. CZ. 2018. Mediální gramotnost středoškoláků a jejich postoje k médiím. In. *jsns.cz* [online]. [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/medialni-gramotnost>
- [25] JSNS. CZ. 2021. Mediální vzdělávání. In. *jsns.cz* [online]. [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz>
- [26] JURÁŠKOVÁ, Olga. 2015. *Budování značky prostřednictvím Public relations*. Zlín: VeRBuM. ISBN 978-80-875-0063
- [27] KEMÉNYOVÁ, Zuzana. ©1996-2021. Pandemie mění školství. Část výuky může být trvala on-line. In. *archiv.ihned.cz* [online]. 26.10.2020 [cit. 2021-02-13]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66834740-pandemie-meni-skolstvi-cast-vyuky-muze-byt-trvale-on-line>
- [28] KLIMEŠ, Jeroným. 2020. 42 % českých dětí navštěvuje zájmové kroužky, nejvíce z nich zůstane u hudby. In. *pr.denik.cz* [online]. 10.8.2020 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <https://pr.denik.cz/doporucujeme/42-ceskych-deti-navstevuje-zajmove-krouzky-nejvice-jich-zustane-u-hudby-20200810.html>
- [29] KOĐOUSKOVÁ, Barbora. ©2010-2021. 8 užitečných tipů pro aplikaci WhatsApp, znáte je všechny? In. *svetandroida.cz* [online]. 20.1.2020 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.svetandroida.cz/8-tipu-aplikace-whatsapp>
- [30] KOŠIKOVÁ, Aneta. 2020. Výkladový slovník generace Z pro učitele. In. *Učitel'ský měsíčník*. Praha 3: Wolters Kluwe ČR, I (3). ISSN 2694-9946

- [31] KOZEL, Roman, Lenka MYNÁŘOVÁ a Hana SVOBODOVÁ, 2011. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3527-6
- [32] KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. 2010. *Fenomén facebook*. Kladno: BigOak. ISBN 978-80-904764-0-0
- [33] KURKA, Milan. 2017. YouTube: Broadcast Yourself? In. *casopis.fit.cvut.cz* [online]. 21.5.2017 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://casopis.fit.cvut.cz/tema/2-17-socialni-site/youtube-broadcast-yourself/>
- [34] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9
- [35] LOSEKOOT, Michelle a Eliška VYHNÁNKOVÁ. 2019. *Jak na síť: ovládněte čtyři principy úspěchu na sociálních sítích*. V Brně: Jan Melvil Publishing. ISBN 978-80-7555-084-2
- [36] MACEK, Petr. 2003. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7
- [37] MALÝ, Václav. 2008. *Marketingový výzkum: teorie a praxe*. Vyd. 2. Praha: Oeconomica, ISBN 978-80-245-1326-3
- [38] MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. 2007. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-315-4
- [39] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ©2013-2021. Jak mluvit s dětmi o koronaviru? Pomůže příručka i komiks! In. *MŠMT.cz* [online]. [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/jak-mluvit-s-detmi-o-koronaviru-pomuze-prirucka-i-komiks>
- [40] Ministerstvo zdravotnictví České republiky. ©2021. COVID-19 a SARS-CoV-2. In. *Ministerstvo zdravotnictví české republiky* [online]. [cit. 2021-02-09]. ISSN 2694-9423. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19--vysvetleni-pojmu>
- [41] MULIADI, Bradian. 2020. What The Rise Of TikTok Says About Generation Z. In. *forbes.com* [online]. 7. 7. 2020 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2020/07/07/what-the-rise-of-tiktok-says-about-generation-z/?sh=376e881b6549>

- [42] NATHAN, Eva. 2019. What kind of leaders will generation Z want of? In. *Monash University.com* [online]. 5.8.2019 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://www2.monash.edu/impact/podcasts/thought-capital/what-kind-of-leaders-will-generation-z-be/>
- [43] NEŠPOR, Zdeněk. 2018. Sociologická encyklopedie: Analýza obsahová In. *Sociologický ústav AV, ČR* [online]. 10.11.2018 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Anal%C3%BDza_obsahov%C3%A1
- [44] NĚMCOVÁ, Janetta. ©1997-2021. Pandemie může dětem způsobit problémy s komunikací, shodují se experti. Zájem o terapie roste In. *irozhlas* [online]. 7.3.2021 [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/koronavirus-covid-19-detska-psychologie-terapie-logopedie-deti-komunikace_2103071727_gak
- [45] NĚMEČKOVÁ, Kateřina. 2018. Co mají společného mileniálové a generace Z? Nic moc.. In. *focus-age*[online]. 20.8.2018 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: https://www.focus-age.cz/m-journal/aktuality/co-maji-spolecneho-milenialove-a-generace-z--nic-moc---_s288x13898.html
- [46] PALÁN, Zdeněk. 2002. *Lidské zdroje: výkladový slovník*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0950-7
- [47] Pandemie. ©2016-2021. Co je to pandemie? In. *Pandemie.cz* [online]. [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <https://www.pandemie.cz/co-je-to-pandemie>
- [48] PASTOROVÁ, Markéta a Jan JIRÁK. 2015. *K integraci mediální výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4624-0
- [49] PATEL. Deep. 2017. 5 Differences Between Marketing To Millennials Vs. Gen Z. In. *forbes.com* [online]. 27.11.2017 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/deeppatel/2017/11/27/5-differences-between-marketing-to-millennials-vs-gen-z/?sh=722977352c9f>
- [50] PAVLÍČEK, Antonín. 2010. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1742-1
- [51] POHOŘELÝ, Svatopluk. ©2013-2017. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In. *Ministerstvo školství a tělovýchovy* [online]. 15.9.2017 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/43792/>

- [52] POSPÍŠILOVÁ, Marie. 2016. *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3306-0
- [53] POTTER, W. James. 2005. *Media literacy*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage. ISBN 1-4129-0989-9
- [54] PRENSKY, Marc. 2020. Digital Natives, Digital Immigrants In. *marcprensky.com* [online]. [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>. MCB University Press. © 2001 Marc Prensky
- [55] PŘADOVÁ, Daniela. ©1996-2021. Nadváha a deprese. Epidemie může ovlivnit životy izolovaných dětí. In. *SeznamZpravy.cz* [online]. 14.2.2021 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nadvaha-a-deprese-epidemie-muze-ovlivnit-zivoty-izolovanych-deti-141743>
- [56] SAK, Petr a SAKOVÁ, Karolína. 2004. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis. ISBN 80-86320-33-2
- [57] SLOBODA, Zdeněk. 2013. *Mediální výchova v rodině: postoje, nástroje, výzvy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4496-3
- [58] Sociální síť. 2021. Sociální síť. In. *Internetem bezpečně*. [online]. [cit. 2021-01-29]. ISSN 2571-3736. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/socialni-media/socialni-site/>
- [59] SOCHOROVÁ, Dagmar. 2016. *Mediální výchova: reflexe učitelů českého jazyka a literatury*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8523-7
- [60] SOKOLOVÁ, Dana. ©2003-2021. Úplná katastrofa pro tělo i duši, říká lékař Balík k distanční výuce a zákazu sportování dětí. In. *Novinky.cz* [online]. 14.2.2021 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/uplna-katastrofa-pro-telo-i-dusi-rika-lekar-balik-k-distanzni-vyuce-a-zakazu-sportovani-deti-40350496>
- [61] STERNE, Jim. 2011. *Měříme a optimalizujeme marketing na sociálních sítích: [metriky sociálních médií od A do Z]*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3340-8
- [62] STOWELL, Louie. 2017. *Bezpečně online*. přeložila Kateřina BROUK. Praha: Svojtka & Co. ISBN 978-80-256-2083-0

- [63] ŠRAMOVÁ, Blandína, Eva POLIAKOVÁ, Eva FANDELOVÁ, 2010. Tolerancia a intolerancia v společnosti: Mediální výchova a rodina jako základ pro zdroj tolerance In. *kis.ukf.sk* [online]. [cit. 2021-04-12]. ISBN 978-80-970630-0-9 Dostupné z: https://kis.ukf.sk/epcfiles/0F78B1FE60F84E33BEE74B56A7D6AFE5/zbornik_komplet.pdf#page=55
- [64] ŠTĚPÁNEK, Michal. 2019. 4 lidské strategie prevence proti COVID – 19. In. *Ipsos Know* [online]. 19. 11. 2020 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: https://www.ipsosknow.cz/post/4-lidsk%C3%A9-strategie-prevence-proti-covid-19?fbclid=IwAR2AN4znzx15C8paMc6tUMpYj3TUCtyu0_luDttcFhaAK9TenaUAtMm5UzI
- [65] TANKOVSKA. 2021. What is the most popular social media platform worldwide? In. *statista* [online]. 9.2.2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- [66] THOROVÁ, Kateřina. 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6
- [67] TRHOŇ, Ondřej. 2013. Snapchat-sdílení fotografií, které vydrží jen okamžik. In. *android market.cz* [online]. 7.5.2013 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://androidmarket.cz/aplikace/snapchat-ulevte-internetove-prirode/>
- [68] VÁGNEROVÁ, Marie. 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0
- [69] VÁGNEROVÁ, Marie. 2010. *Psychologie osobnosti*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-1832-6
- [70] VAŠUTOVÁ, Maria a Michal PANÁČEK. 2013. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. ISBN 978-80-7464-125-1
- [71] VOKROUHLÍKOVÁ, Kateřina. 2019. Nejoblíbenější sociální síť teenagerů. In. *internetem bezpečně* [online]. 24.11.2019, 1 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/nejoblibenejsi-socialni-site-teenageru>
- [72] VOLDÁNOVÁ, Jolana, Marek ROJÍČEK a Karel KLATOVSKÝ. 2021. In. *czso.cz* [online]. 19. 1. 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: https://www.scitani.cz/documents/142154812/153796795/csuTk_miniscitani_prezentace.pdf

[73] VOLEK, Martin a Katarina STROPKOVÁ. 2018. Generace Z dnes zajímá každého. In. *archiv.press21.cz* [online]. 16.7.2018 [cit. 2021-02-10]. Dostupné z: <https://archiv.press21.cz/retailnews/2018/6/html5/index.html?&pn=29&locale=CSY&archive=http://archiv.press21.cz/retailnews/rip.xml>

[74] VYSEKALOVÁ, Jitka. 2011. *Chování zákazníka: jak odkrýt tajemství "černé skříňky"*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3528-3

[75] Zvolši.info. 2019. Tik Tok: co byste měli vědět o nejrychleji rostoucí sociální síti dneška. In. *internetem bezpečně* [online]. 23.10.2019 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/tiktok-co-byste-meli-vedet-o-nejrychleji-rostouci-socialni-siti-dneska/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č. číslo

mld. miliarda

kol. kolektiv

např. například

obr. obrázek

s. strana

ZŠ základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Jak generace Z využívá volná čas (zdroj: Business, 2018).....	18
Obrázek 2 – Schéma mediální gramotnosti (Pastorová, Jiráková a kol., 2015, s. 17)	22
Obrázek 3 – Rozdíly v míře mediální gramotnosti žáků (JSNS, 2018, s. 14)	24
Obrázek 4 – Oblíbenost sociálních sítí (Tankovská, 2021)	28
Obrázek 5 – Využívání sociálních sítí adolescenty (Bevens a kol., 2020, s. 6)	33
Obrázek 6 – Vnímání negativních vlivů sociálních sítí (Deloitte, 2019)	35
Obrázek 7 – Sociální sítě, jako primární zdroj informací (JSNS CZ., 2021, s. 67)....	36
Obrázek 8 – Jak nejčastěji komunikuješ s kamarády (Voldánová a kol., 2021, s. 9).	37
Obrázek 9 – Na jaké sociální síti máš účet (Voldánová a kol., 2021, s. 10)	37
Obrázek 10 – Jak se snažíme předejít nákaze (Štěpánek, 2020)	39
Obrázek 11 – Jak tráví české děti svůj volný čas (Klimeš, 2020)	41

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Přehled participantů (zdroj: vlastní)	48
Tabulka 2 – Přehled zařízení využívaných u on-line výuky (zdroj: vlastní)	51
Tabulka 3 – Klady distanční výuky (zdroj: vlastní)	51
Tabulka 4 – Zápory distanční výuky (zdroj: vlastní).....	53
Tabulka 5 – Věk registrace na sociální sítě (zdroj: vlastní).....	57
Tabulka 6 – Důvod registrace na sociální sítě (zdroj: vlastní)	58
Tabulka 7 – Počet přátel na sociálních sítích (zdroj: vlastní).....	60
Tabulka 8 – Aktivity adolescentů na sociálních sítích (zdroj: vlastní).....	61
Tabulka 9 – Pozitiva spojující se s využíváním sociálních sítí (zdroj: vlastní).....	63
Tabulka 10 – Negativa spojující se s využíváním sociálních sítí (zdroj: vlastní).....	64
Tabulka 11 – Čas věnovaný sociálním sítím (zdroj: vlastní).....	65
Tabulka 12 – Vnímání pandemie Covid-19 adolescenty (zdroj: vlastní)	70
Tabulka 13 – Přínos sociálních sítí v době pandemie Covid-19 (zdroj: vlastní).....	72
Tabulka 14 – Důvod nepřipojení na internet a sociální sítě (zdroj: vlastní).....	73
Tabulka 15 – Aktivity nahrazující pobyt na sociálních sítích (zdroj: vlastní).....	76

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Obsah výuky, seznámení s prací na PC (zdroj: vlastní)	56
Graf 2 – Sociální sítě (zdroj: vlastní)	60
Graf 3 – Kolik času tráví dívky na sociálních sítích (zdroj: vlastní)	66
Graf 4 – Kolik času tráví chlapci na sociálních sítích (zdroj: vlastní)	66
Graf 5 – Život bez sociálních sítí (zdroj: vlastní)	76

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Scénář rozhovorů

Příloha P2: Informovaný souhlas rodiče

Příloha P3: Informovaný souhlas účastníka

Příloha P4: Pro-link na přepisy a záznamy rozhovorů

PŘÍLOHA P I: SCÉNÁŘ ROZHOVORU

Záznamový arch vedeného rozhovoru

Forma rozhovoru: on-line off-line

Datum:

Čas začátku rozhovoru:

Čas ukončení rozhovoru:

Údaje o respondentovi

Pohlaví:

Věk:

Žák/student třídy:

Struktura rozhovoru:

Osobní otázky k představení respondenta.

- Jak tě můžu oslovovat?
- Kolik je ti let?

Otázky směřující ke vzdělávání v době pandemie Covid-19.

- Jakou školu navštěvuješ?
- Probíhá/probíhala na vaší škole distanční výuka?
- Jakou formou?

Zasílá paní učitelka/ pan učitel učivo přes email rodičům nebo jste využívali nějakou aplikaci? **Pokud aplikaci, jakou?**

Otázky k technickému zázemí a osobnímu komfortu při distanční výuce.

- Jaké zařízení při distanční výuce využíváš?
PC? Stolní / notebook iPad? Smartphone? Nebo jiné?
- Je to tvé osobní zařízení, nebo ti jej někdo půjčil? Maminka, tatínek, sourozenci, nebo někdo jiný?
- U on-line výuky máš své místo, pokoj, koutek, kde bys měl soukromí a klid na školu?
- Nebo jsi v jedné místnosti s rodiči, sourozenci, přáteli?

- Vyhovuje ti škola na dálku, nebo bys raději byl/byla fyzicky ve škole?

Vnímání kladů a záporů distanční výuky u respondentů.

- Dokážeš říct, co se ti líbí a co se ti nelíbí na distanční výuce?

Zkus alespoň 3 klady a 3 záporny vyjmenovat?

Dotazy směřující na zjištění, zda v rámci vzdělávacího programu jsou žáci a studenti obeznámeni jak s obsluhou PC, tak s on-line prostředím, zda je ve výuce zařazena mediální výchova a povědomí o mediální gramotnosti.

- Ve škole, měli jste předmět, který by tě seznámil se světem počítačů a internetu?
- Pokud ano, **jak se tento předmět jmenoval?**
- Získal jsi během výuky tohoto předmětu nějaké informace, které by pro tebe byly užitečné?
Pokud ano, jaké – **vzpomeň si alespoň na 2 rady?**
- Setkal jsi se už někdy s pojmem mediální gramotnost?
- Co si pod tímto názvem představuješ?

Otázky směřující na sociální síť.

- Jsi registrovaný/ná na sociálních sítích?
- Pokud ano, na kterých?
- Vzpomeneš si, kdy ses poprvé registrovat?
- Co, kdo Tě vedl/vedlo k registraci na sociální síti?
Kamarádi? Rodiče? Sourozenci? Dočetl jsi se o té dané sociální síti na internetu?
- Proč ses registroval/registrovala?
- Které sociální síť preferuješ a proč?
alespoň 3 slova/pojmy, kterými bys vystihl/la proč.
- Kolik času (hodin) trávíš na sociálních sítích?
Ve školní dny? O víkendu?
- Kdy jsi na sociálních sítích nejčastěji?
Ráno? Během dne? Večer?
- Vidíš nějaký rozdíl mezi všedním dnem a víkendem?

- Máš třeba nějaké rituály spojené s tím, kdy se přihlašuješ, nebo odhlašuješ na sociální síť?
- Co na sociálních sítích děláš nejraději?

Dotazy na vnímání pandemie Covid -19.

- Dokážeš nějak popsat současnou situaci spojenou s pandemií Covid-19?
Co si pod tím představuješ?
- Zkus alespoň **5 pojmů/slov, kterými bys současnou situaci vystihl/la.**

Otázky k dennímu režimu během pandemie Covid-19.

- Mohl/mohla bys mi prosím popsat tvůj běžný školní den?
V kolik vstáváš? Kdy se převlíkáš z pyžama? Kdy snídáš?
Kdy ti začíná výuka? Kdy ti končí výuka? Kdy obědváš, kde obědváš?
Co děláš odpoledne? Dostáváš domácí úkoly?
- Je rozdíl mezi tvým denním režimem nyní a před rokem? Jestli jsi vzpomeneš?

Pokud ano, vyjmenuj alespoň 3 rozdíly.

Dotazy zacílené na přínos sociálních sítí v době pandemie Covid-19.

- Myslíš si, že v dnešní coronavirové době jsou pro tebe sociální síť užitečné a proč?
Pokud ano, **vypíchni alespoň 3 přínosy.**

Dotazy směřované na počet přátel na sociálních sítích a prostředky ke komunikaci.

- Pokud máš na sociálních sítích přátele, dokážeš odhadnout kolik?
- Jaké prostředky ke komunikaci na sociálních sítích využíváš?
Chytrý telefon? Chytré hodinky? PC? Tablet? a jiné?

Dotazy zkoumající, zda rodiče mají přehled o aktivitách adolescentů na sociálních sítích.

- Kontrolují rodiče nebo mají přehled o tvých aktivitách na sociálních sítích?
- Víš, jaké sociální síť využívají rodiče?
- Víš, k čemu používají rodiče sociální síť?
- Řešíte s rodiči sociální síť, co se na nich odehrává? Diskutujete o příspěvcích?

Dotazy zaměřené na názor adolescentů, zda by dokázali fungovat bez sociálních sítí.

- Setkal ses s tím, že jsi nebyl připojený/připojená na sociální síť?
- Co bys dělal/dělala, kdyby se internet a sociální neexistovaly?
- Dovedeš si představit život bez sociálních sítí?

Pokud ano, kterým aktivitám by ses věnoval/la? **Vyjmenuj alespoň 3 aktivity.**

PŘÍLOHA P 2: INFORMOVANÝ SOUHLAS RODIČE

Informovaný souhlas rodičů

Souhlasím / nesouhlasím* se zapojením mého dítěte.....

do výzkumu směřovaného k zjištění mediální gramotnosti, dopadu distanční výuky, využívání internetu a sociálních sítí adolescenty v období pandemie a před pandemií, prováděného studentkou UTB Alenou Jurigovou.

Archivace rozhovorů a záznamů z rozhovorů je omezena termínem obhajoby bakalářské práce, po tuto dobu budou data archivovány pouze u Aleny Jurigové.

* nehodící se škrtněte

Ve Zlíně dne

podpis rodiče

S veškerými informacemi se bude pracovat na základě Zákona o ochraně osobních údajů č.101/2000 Sb. a to pouze pro výzkum dané bakalářské práci

PŘÍLOHA P 3: INFORMOVANÝ SOUHLAS PARTICIPANT

Informovaný souhlas

Souhlasím s tím, že rozhovor na téma mediální gramotnost, distanční výuka, využívání internetu a sociálních sítí v období pandemie COVID-19 a před pandemií, bude nahráván na diktafon a zaznamenáván.

Jsem si vědom/vědoma, že poskytnuté informace budou použity k bakalářské práci tazatelky. V rámci zachování soukromí se zde nepromítnou mé osobní údaje, které by mohly narušit mou identitu.

Jsem si vědom/vědoma toho, že mohu rozhovor kdykoliv přerušit, ukončit a svou účast na výzkumu v rámci bakalářské práce odmítnout.

podpis respondenta

podpis zákonného zástupce

Ve Zlíně dne

PŘÍLOHA P4: PROLINK NA PŘEPISY A ZÁZNAMY ROZHovorů

Přepisy rozhovorů:

<https://drive.google.com/drive/folders/1dyWhxf4Ru1fMTj0mc0M5fi-GAVv7GP8AA?usp=sharing>

Zvukové záznamy rozhovorů:

<https://drive.google.com/drive/folders/1FsC0O7pTQQecngMDOFL09xUyI-7Xy-tfH?usp=sharing>